

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1158

27. LIPNJA 2025. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Dužijanica malenih 2025.

**Najmlađi zahvalili
za plodove zemlje**

SADRŽAJ

6

Sjednica u Skupštini AP Vojvodine
**Žigmanov izabran
za potpredsjednika
Pokrajinske vlade**

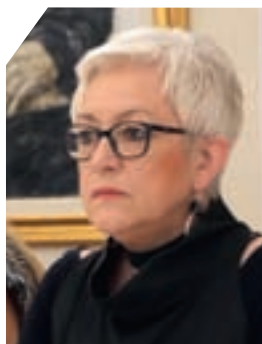
9

Početak žetve strnih žita
**Ječam nadmašio
očekivanja, pšenica
na dobrom putu**

12

Vesna Bedeković, predsjednica
Odbora za obrazovanje,
znanost i kulturu Hrvatskog sabora
**Puna i kontinuirana
potpora Hrvatima
u Srbiji**

24

Predstavljena nova knjiga
Stipana Jaramazovića
**Crkvena i pučka
glazbena tradicija
subotičkih
Bunjevaca Hrvata**

28

Mala slobodna knjižnica otvorena
i u Subotici, u kapiji ZKVH-a
Uzmi i čitaj!

34

Obilježnica smrti slugu Božjega
oca Gerarda
**Sin naših krajeva
i našeg naroda**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

vlč. Vinko Cvijin (predsjednik), vlč. Josip
Ivešić, Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Ne-
venka Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić,
Amalija Šimunović, Mirjana Trkulja

RAVNATELJICA:

Karolina Bašić
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)
Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)

Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)
e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
LEKTOR:
Zlatko Romić
TEHNIČKA REDAKCIJA:
Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)
FOTOGRAFIJE:
Nada Sudarević
FINACIJE I RAČUNOVODSTVO:
Mirjana Trkulja
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
(distribucija@hrvatskarijec.rs)
ADMINISTRACIJA:
Branimir Kuntić

TELEFON: ++381 24/55-33-55;
++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica
List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

Gore-dolje

Vlada Autonomne Pokrajine Vojvodine dobila je petog potpredsjednika. Na tu dužnost vladajuća većina izabrala je **Tomislava Žigmanova**, predsjednika DSHV-a i nedavno ministra za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog u Vladi Srbije. Kako je obrazložila predsjednica Vlade AP Vojvodine **Maja Gojković**, novi potpredsjednik »istaknuti je predstavnik hrvatske zajednice, koji ima i iskustva u području kojem bi se trebalo posebno posvetiti, a to je pitanje ljudskih prava i otvaranje društvenog dijaloga«.

Očekivano, iz redova oporbe čuo se čitav niz primjedaba na proširenje potpredsjedničkih mjesta, na predloženo imenovanje, pa i to da Žigmanov više nema potporu u hrvatskoj manjinskoj zajednici. Ali oporba je ipak manjina, pa je sa 76 glasova Tomislav Žigmanov izabran za petog potpredsjednika Vlade Autonomne pokrajine Vojvodine.

To je politika, a poljoprivrednici, barem oni koji se bave ratarstvom, nemaju puno vremena za politiku, osim one agrarne koja ih udara po džepu. Strna žita im za sada obećavaju, barem što se tiče prinosa. Onaj drugi, prihodni dio već je mnogo upitniji. I po sadašnjim cijenama taj prihodni dio slabo će napuniti paorske budelare. Tanka nada proizvođačima pšenice i ječma je da će zbog moguće suše (a već sada smo mjesec dana bez kiše) dio njihove proizvodnje, pa i krušnog žita, završiti u stočnoj hrani što bi moglo pogurati cijenu pšenice na gore.

I još malo o politici (jer, znate, bez nje se kod nas ništa ne može). Sutra ističe rok koji su studenti dali vlasti za raspisivanje izvanrednih parlamentarnih izbora. Naravno da vlast, do sada i te kako sklona izvanrednim izborima, sada otrežnjena u Kosjeriću i Zaječaru, o izborima i ne razmišlja. Za studente u blokadi to je granica poslije koje »će građani biti spremni poduzeti sve postojeće mjere građanske neposlušnosti«. Ovaj poziv okarakteriziran je kao poziv na nasilje, što će država spriječiti »u skladu s Ustavom i zakonima«. Što znači i jedno i drugo, vidjet ćemo već sutra.

Z. V.

Marin Piuković novi upravitelj Fondacije Antun Gustav Matoš

Za upravitelja Fondacije *Antun Gustav Matoš* u Beogradu Hrvatsko nacionalno vijeće imenovalo je na prijedlog Upravnog odbora Fondacije **Marina Piukovića**, objavljeno je na Facebook stranici HNV-a.

»Marin Piuković rođen je 1996. godine u Subotici. Zvanje master ekonomist stekao je 2021. na Ekonomskom fakultetu u Subotici. Prošao je cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku u osnovnoj školi *Ivan Milutinović* u Subotici kao prva generacija u toj školi na hrvatskom jeziku. Dugogodišnji je aktivist hrvatske zajednice, od folkloru i aktivnog djelovanja u Hrvatskom kulturnom centru *Bunjevačko kolo* do političkog angažiranja u Demokratskom savezu Hrvata u Vojvodini gdje je 2019. izabran za predsjednika Mladeži DSHV-a. Paralelno s time, 2019. godine postao je vanjski suradnik Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata na projektu digitalizacije. Na poziciju posebnog savjetnika ministra u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog Vlade Republike Srbije imenovan je 2022. gdje je bio do 2025. godine. Od 2019. do 2022. vršio je dužnost predsjednika Povjerenstva za mlade pri Hrvatskom nacionalnom vijeću. U 2022. godini pohađao je program stažiranja u Europskom parlamentu u Bruxellesu«, navodi se u objavi HNV-a.

Fondacija *Antun Gustav Matoš* sa sjedištem u Beogradu osnovana je 4. studenog 2020. godine, odlukom Hrvatskog nacionalnog vijeća. Dosadašnji upravitelji Fondacije bili su **Katica Naglič** i vlč. **Mihael Sokol**.

H. R.

Predsjednik Odbora HBK-a za sredstva društvene komunikacije, zagrebački pomoćni biskup **Mijo Gorski** tom je prigodom naglasio da katolički novinari u »poplavi vijesti« nose nadu društvu.

»Možemo reći da ste ono dobro lice Crkve na koje se čovjek može osloniti, s kojim može računati kao ispravnim, pravovjernim, pravovaljanim i dobro lice Crkve koje može ozdravljati naše društvo, a to nam je zaista potrebno«, istaknuo je biskup Gorski.

H. R. / Foto: Marija Belošević// HDKN

Damir Zorić novi predsjednik Matice hrvatske

Na glavnoj izbornoj skupštini Matice hrvatske, koja je održana 21. lipnja, za novog predsjednika izabran je **Damir Zorić**, dosadašnji potpredsjednik. Zorić je došao na dužnost koju je protekle četiri godine obnašao akademik **Miro Gavran**. Govoreći o najznačajnijim postignućima tijekom mandata na čelu najstarije hrvatske kulturne ustanove, Miro Gavran izdvojio je pokretanje tribine »Sučeljavanja u Matici hrvatskoj«, pokretanje portala *Misao.hr* i Maticina podcasta. Također se osvrnuo i na mukotran put donošenja Zakona o hrvatskom jeziku, desetak značajnih simpozija i kolokvija, petnaest utemeljenih ili obnovljenih ogranaka, kao i 2.350 novih članova koji su pristupili Matici hrvatskoj. Tijekom mandata osnovano je Vijeće ogranaka Bosne i Hercegovine.

H. R.

Priznanje za Zvonik

Hrvatsko društvo katoličkih novinara (HDKN) dodijelilo je 18. lipnja priznanja zaslužnim novinarima i pojedinim redakcijama. Između ostalih, nagrađena je i redakcija mjesečnika Subotičke biskupije *Zvonika*, za 30 godina izlaženja tog lista. U ime redakcije nagradu je primio glavni i odgovorni urednik *Zvonika* vlč. **Vinko Cvijin**.

Jednostavniji pristup konzularnim uslugama

Ministarstvo vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske pokrenulo je Hrvatski konzularni portal (<https://konzularniportal.mvep.hr/>), novi digitalni servis koji omogućuje hrvatskim i stranim državljanima brži, jednostavniji i učinkovitiji pristup konzularnim uslugama.

Kako je priopćilo Ministarstvo vanjskih poslova, ova inicijativa dio je šireg procesa digitalne transformacije Ministarstva, koji je započeo uspješnim povezivanjem Hrvatskog viznog informacijskog sustava s novim Središnjim viznim sustavom Europske unije. Preko Hrvatskog konzularnog portala može se zakazati termin za dolazak u diplomatsko-konzularna predstavništva Republike Hrvatske, portal omogućava pristup svim važnim informacijama o konzularnim uslugama (poput ovjere dokumenata, putovnica, državljanstva i dr.), bržu i jednostavniju komunikaciju s konzularnim službenicima, smanjenje vremena čekanja i obrade zahtjeva.

Portal je namijenjen hrvatskim državljanima diljem svijeta, ali i stranim državljanima koji trebaju usluge u hrvatskim konzularnim uredima.

H. R.

Položeni vijenci na spomenik biskupa Antunovića

Vizija koju slijedimo

Predstavnici hrvatskih institucija i udruga u Srbiji, u prisutnosti subotičkog biskupa **Franje Fazekasa** položili su 19. lipnja vijence na spomenik biskupa Ivana Antunovića u Subotici, u povodu dana njegova rođenja.

Vijence su položili predstavnici KD-a **Ivan Antunović**, Hrvatskog nacionalnog vijeća, Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU *Hrvatska riječ* iz Subotice.

U ime Hrvatskog nacionalnog vijeća obratila se predsjednica **Jasna Vojnić**:

»Stojimo ispred biskupove biste i ovo je dokaz da vizija jednog čovjeka može pokrenuti i naraštaje i to je ono što i mi danas slijedimo i što smo u okviru našeg Dana zajednice posvjedočili. Jučer smo dodijelili 106 stipendija našim studentima koji studiraju ovdje u Srbiji, 154 učenika smo nagradili, tri vrtića smo obnovili zahvaljujući Hrvatskoj. Radimo i dalje, kao što nas je biskup učio da budemo konstruktivni suradnici u svim dijelovima društva. Tako smo se danas sastali s gradonačelnikom Grada Subotice i dogovorili da se taj projekt vrtića završi. Razgovarali smo i o nekim novim projektima: o kazalištu u okviru našeg Narodnog kazališta u Subotici, o *Bunjevačkom kolu*, Domu kulture u Đurđinu. Radimo na tome i nadamo se dobrom ishodu. Kao što je i biskup **Ivan Antunović** rekao: Nitko nije rekao da će biti lako, ali vjerujemo da je vrijedno i da se isplati«.

Biskup Ivan Antunović jedna je od najznačajnijih osoba zaslužna za očuvanje hrvatskog jezika i identiteta među bunjevačkim i šokačkim Hrvatima. Svojim djelovanjem kao biskup, prosvjetitelj, publicist i prozni pisac zalagao se za očuvanje hrvatskog jezika, kulture i katoličke vjere. Osnivač je *Bunjevačkih i šokačkih novina* – prvih novina u podunavskih Hrvatima, a dan njegova rođenja danas se slavi kao jedan od četiriju praznika hrvatske zajednice.

A. G.

Susret Vojnić – Bakić

Izaslanstvo Hrvatskog nacionalnog vijeća, na čelu s predsjednicom **Jasnom Vojnić**, sastalo se prošlog tjedna s gradonačelnikom Subotice **Stevanom Bakićem** i njegovim timom.

Kako je Vojnić navela nakon sastanka, »bez obzira na poneke različite poglede, naša je odgovornost tražiti zajednička rješenja« te da je u tom duhu održan sastanak s gradonačelnikom Bakićem na kojem su otvorili pitanja koja se odnose na vrtić u Tavankutu, zakup vrtića *Marija Petković – Sunčica*, Galerije *Dr. Vinko Perčić*, gradskih natječaja, Doma kulture u Đurđinu, Scene na hrvatskom jeziku u Narodnom kazalištu u Subotici, *Dužijance* te HKC-a *Bunjevačko kolo*.

H. R.

Sjednica u Skupštini AP Vojvodine

Žigmanov izabran za potpredsjednika Pokrajinske vlade

Tomislav Žigmanov, predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, izabran je u srijedu nakon dvosatne burne rasprave za potpredsjednika Pokrajinske vlade u Skupštini AP Vojvodine. Za izbor Žigmanova glasalo je 76 zastupnika, protiv je bilo 18, a suzdržanih nije bilo od ukupno 120 zastupnika

Imenovanje **Tomislava Žigmanova** predložila je predsjednica Pokrajinske vlade **Maja Gojković**, koja je u obrazloženju, među ostalim, navela kako će se time »pridonijeti jačanju institucionalnog okvira, poboljšanju međuresorne suradnje državnih tijela i drugih institucija i provođenju obaveza u području zaštite i unaprjeđenja ljudskih prava s posebnim prioritetom«. Oporba nije podržala njegov izbor, ocjenjujući to samo još jednim »uhljebljenjem« te su uputili brojne kritike kako Žigmanovu, tako i Maji Gojković i koaliciji na vlasti.

Novi potpredsjednik Vlade Tomislav Žigmanov izjavio je nakon izbora kako je zahvalan na ukazanom povjerenju i da mu je čast preuzeti ovu odgovornu dužnost.

»Nastavit ću se zalagati za uključivo društvo, dijalog svih društvenih subjekata, razvijanje politika u skladu s europskim vrijednostima tolerancije i multikulturalnosti, kao i ravnopravan tretman svih građana«, poručio je Žigmanov.

Ispred Skupštine se tijekom odvijanja sjednice okupila mala grupa građana i studenata koji blokiraju fakultete, navodeći kako je njihov cilj da predsjednica Pokrajinske vlade Maja Gojković »čuže da su nezadovoljni njenim radom«, praveći buku pištaljkama i vuvuzelama. Oko glavnog ulaza bili su raspoređeni pripadnici policije i postavljene su metalne ograde.

Na desetoj sjednici Skupštine AP Vojvodine raspravljalo se, među 14 točaka dnevnog reda, i o Završnom proračunu AP Vojvodine za 2024., izmjeni i dopunama Prostornog plana područja posebne namjene kulturnog predjela Srijemski Karlovci, donošenju Prostornog plana područja posebne namjene infrastrukturnog koridora željezničke pruge Beograd – Šid – granica Hrvatske, dionice Stara Pazova – Golubinci – Šid i željezničke pruge Inđija – Golubinci, sustavu za vodoopskrbu *Istočni Srijem*.

Gojković: Otvorit ćemo dijalog sa svim manjinama

Obrazlažući prijedlog za imenovanje Žigmanova za potpredsjednika Vlade AP Vojvodine Gojković je rekla kako je uz suglasnost i konzultacije među koalicijskim partnerima, prije svega sa Srpskom naprednom strankom, predložila da Skupština APV izglasa jednu manju rekonstrukciju Pokrajinske vlade. Ona je, govoreći o Žigmanovu, rekla kako je on istaknuti predstavnik hrvatske nacionalne zajednice u Srbiji koji ima veliko iskustvo upravo u području kojem se Pokrajinska vlada treba više posvetiti, a to je pitanje ljudskih i manjinskih prava i uspostavljanje društvenog dijaloga.

»Sama sam s njim surađivala dok sam bila predsjednica parlamenta, a zajedno smo bili i u Vladi Srbije. Imam samo pozitivne dojmove o našoj suradnji i ne sumnjam da će njegovim izborom Pokrajinska vlada dobiti samo još jednu dodatnu kvalitetu. Otvorit ćemo dijalog ne samo s nacionalnim zajednicama, već općenito s manjinskim i društvenim zajednicama. Imat će veliku podršku svih nas, a uvjerenam sam i svih zastupnika ovoga parlamenta bez obzira na političku opciju, jer pitanje ljudskih prava nije sebično pitanje jedne ili druge političke opcije, vlasti ili oporbe, već označava stupanj društvenog razvoja jedne zajednice«, rekla je Gojković.

Kritike oporbe

U burnoj raspravi koja je trajala dva sata oporba je uputila brojne kritike kako činjenici da će Pokrajinska vlada imati još jednog potpredsjednika bez određenog resora, tako i samom Žigmanovu te predsjednici Pokrajinske vlade Maji Gojković i koaliciji na vlasti u cjelini. Oporba je ocijenila da je to nepotreban trošak

za Pokrajinsku vladu i da to samo znači uhljebljenje za kadrove koji više nemaju mjesta u republičkoj Vladi, te su nekoliko puta zatražili ostavku Maje Gojković zbog obrušenja nadstrešnice. U raspravi su sudjelovali zastupnici Narodnog pokreta Srbije i Ekološkog pokreta, Stranke slobode i pravde te koalicije SRCE-Zeleno-levi front-Pokret za preokret.

Nataša Ademi iz NPS-Ekološki pokret rekla je kako se otvaranjem drugog potpredsjedničkog mjesta nepotrebno opterećuje novac Pokrajine i da ova zastupnička grupa ne odustaje od zahtjeva za ostavkom Maje Gojković. Rekla je i kako pojedini članovi DSHV-a nisu bili obaviješteni o ovoj kandidaturi i da Vijeće i Predsjedništvo nisu donijeli odluku o tome te da se ovdje radi o »koalicijskom udomljavanju«. **Róbert Sebők** iz Stranke slobode i pravde rekao je kako Žigmanova ne podržavaju ni građani ni njegova stranka već samo Pokrajinska vlada na čijem čelu je Maja Gojković i da se ovdje radi o političkoj trgovini. Zastupnica iz zastupničke grupe Aleksandar Vučić – Vojvodina ne sme da stane **Stanislava Hrnjak** rekla je da su oporbeni zastupnici u »svojim osobnim nemoćima i histerijama posegli za onim što je najružnije, a to je govor mržnje«. Ona je, kritizirajući oporbene zastupnike, rekla da se iznošenjem uvreda dužnosnika krši Poslovnik i narušava dostojanstvo Skupštine. **Dejan Kulja**, zastupnik koalicije Srbija centar (SRCE)-Pokret za preokret i Zeleno-levi front, rekao je kako se ovdje radi o »uhljebljavanju« te Žigmanovu zamjerio što se nije češće oglašavao kao ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog kada su bili studentski prosvjedi. **Marica Puškaš** iz Stranke slobode i pravde rekla je kako ozbiljno brine za Žigmanova

zbog toga što su pojedini zastupnici iz skupštinske većine oporbene zastupnike nazivali ustašama.

I dalje se nastavila burna rasprava o tome tko i zašto naziva nekog ustašama u Skupštini, kako i zašto se dogodilo obrušavanje nadstrešnice i tko je za to odgovoran, o Žigmanovu, o tome kako Maja Gojković treba podnijeti ostavku te je predsjednik Skupštine uputio i nekoliko opomena za nepoštivanje Poslovnika.

Maja Gojković je rekla kako je mnoštvo uvreda morao slušati o sebi Žigmanov i kao čovjek i pripadnik hrvatske nacionalne zajednice, jer i jedno i drugo je ovdje bilo spočitavano na njegov račun.

»Nisam ništa drugo ni očekivala, razgovarala sam sa Žigmanovim i **Radakovom** i rekla da će glavna meta biti Žigmanov, jer očigledno smeta onima kojima je bio dobar do 2019. i 2020., kada su bili u koaliciji i izlazili zajedno na pokrajinske izbore. Tako vam je to. I to je jedini razlog zašto je Žigmanov napadan, znajući da on kao kandidat ne može odgovoriti na uvrede i omalovažavanja i morao je to istrpjeti.«

Poručila je kako je za sve uvrede koje imaju insinuacije da je ona sudjelovala u bilo kakvome kaznenome djelu »blizu da podnese tužbe, pa da se vidi što jeste ili nije«, te dodala kako sada nije '45. ni '46. da netko uzima pravdu u svoje ruke.

DSHV: Osigurati da DSHV ne bude pasivni promatrač već suvereni politički subjekt

Inače, izbor Tomislava Žigmanova događa se u vrijeme krize u stranci jer se dio dužnosnika usprotivio politici predsjednika stranke kritizirajući ga za samovoljni

odlazak na konzultacije s predsjednikom Srbije **Aleksandrom Vučićem** nakon čega su održali sjednicu Vijeća DSHV-a 29. travnja, koju je međutim subotički sud proglasio ništavnom, kao i odluke koje su donesene na njoj.

DSHV je 22. lipnja na službenoj Facebook stranici objavio priopćenje u kojemu se ističe kako je u »suradnji sa Strankom pravde i pomirenja, na proteklim izborima DSHV osigurao realne uvjete za jasno artikuliranje glasa i interesa hrvatske zajednice, kao integralnog i aktivnog dijela političke strukture Autonomne Pokrajine Vojvodine« i da predstavnik DSHV-a na mjestu potpredsjednika Vlade »ne simbolizira samo političku afirmaciju Hrvata, nacionalne zajednice s najspecifičnijim položajem u AP Vojvodini, već predstavlja glavnu pretpostavku koja otvara put trajnom institucionalnom osnaženju, unaprjeđenju položaja i sustavnom zastupanju interesa hrvatske zajednice«.

Nadalje, navodi se kako se ovaj mandat, usmjeren ka stvaranju dugoročne, inkluzivne i održive politike, razumijeva kao temelj za razvojne strategije u kojima su obrazovanje, kultura, participacija i institucionalni razvoj prepoznati kao noseći stupovi obnove i jačanja hrvatskog identiteta u Vojvodini.

»U tom smislu, DSHV ostaje nepokolebljivo vjeran svojoj misiji – osigurati da hrvatska zajednica ne bude pasivni promatrač, nego dinamični, ravnopravni i suvereni politički subjekt demokratskog društva u kojem živimo. Naravno, ova se misija ne zadržava samo na partikularnim interesima vojvođanskih Hrvata, nego će ona, kroz prizmu afirmacije ljudskih prava u cjelini, biti usmjerena i ka svim građankama i građanima, kao i svim nacionalnim zajednicama vojvođanskog multietničkog mozaika«, navodi se.

DSHV je, navodi se u priopćenju, »zahvalan na ukazanom povjerenju nositeljima vlasti u AP Vojvodini – Srpskoj naprednoj stranci i njezinim partnerima«.

Dio dužnosnika DSHV-a: Ograđujemo se od izbora Žigmanova

Istoga dana dio dužnosnika DSHV-a, koji se suprotstavljaju politici predsjednika Žigmanova i koji su održali sjednicu Vijeća 29. travnja, čije je odluke subotički sud poništio, uputio je priopćenje u kojemu se »ograđuju« i »obavještavaju javnost« da DSHV nije obaviješten od Tomislava Žigmanova da je on predložen za izbor na mjesto petog potpredsjednika Pokrajinske vlade, kao i da Vijeće i Predsjedništvo o ovom prijedlogu nisu donijeli nikakvu odluku.

U priopćenju se navodi i kako je time Žigmanov prekršio Statut stranke, te se dodaje kako predsjednik stranke nije sazvao sjednicu Vijeća »iz razloga što već mjesecima u ovom stranačkom tijelu, kao ni u Predsjedništvu a ni među članstvom nema većinsku potporu«.

Prema potpisnicima ovoga priopćenja razlog tome je »izostanak rezultata i mimikrija na poziciji ministra (koju je donedavna obavljao) u svezi političkog položaja hrvatske zajednice u Republici Srbiji«.

U priopćenju se nadalje navodi kako se potpisnici »odriču svake odgovornosti za političke poteze koje će Žigmanov povlačiti na mjestu potpredsjednika Pokrajinske vlade, ako bude izabran na tu dužnost«, te se zaključuje kako »Žigmanov ima samo jednu mogućnost, a to je da odstupi s mjesta predsjednika stranke«.

Priopćenje su potpisali zamjenik predsjednika DSHV-a i predsjednik Podružnice Banat **Goran Kaurić**, predsjednik Mladeži DSHV-a **Marin Piuković**, tajnik DSHV-a **Mladen Petreš**, dopredsjednica DSHV-a za Srijem **Ankica Jukić Mandić**, dopredsjednica DSHV-a za Podunavlje **Renata Kuruc**, predsjednik Podružnice DSHV-a Srijem **Krunoslav Đaković** i predsjednik Podružnice DSHV-a Južno Podunavlje **Dario Bošnjak**.

Reagiranje DZH-a i Jasne Vojnić

Na imenovanje Žigmanova za potpredsjednika Pokrajinske vlade među prvima su reagirali predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić** i Demokratska zajednica Hrvata.

»Imenovanje Tomislava Žigmanova na funkciju potpredsjednika Pokrajinske vlade predstavlja rezultat njegovog osobnog političkog angažmana i dogovora sa Srpskom naprednom strankom, te nije bilo predmet rasprave niti odluke bilo kojeg tijela Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. Također, ovo imenovanje ne proizlazi iz političkog aranžmana s predstavnicima hrvatske zajednice niti je usuglašeno s njezinim institucijama. Zbog toga, u toj funkciji gospodin Žigmanov ne djeluje u ime hrvatske zajednice, već isključivo nastupa u vlastitom svojstvu. Gospodinu Žigmanovu želimo uspjeh u izvršavanju zadataka koji mu budu povjereni od strane onih koji su ga na tu funkciju i predložili«, navodi se u reagiranju Jasne Vojnić.

DZH je ocijenio da je imenovanje petog potpredsjednika Vlade APV Vojvodine »vrhunac i završni čin posrtanja politike DSHV-a unazad deset godina, pod vodstvom Tomislava Žigmanova«.

»Ovaj kraj jedne epohe, vjerujemo, mogao bi biti početak jedne druge, drugačije. Politika inkluzivnosti i participativnosti, uz jedan širok dijalog što većeg broja pripadnika naše manjinske zajednice, a ne glorifikacija vođe kako god on da se zove, jeste naša šansa u godinama koje dolaze. Svaki kraj može biti lijep, ukoliko je početak nečeg novog, boljeg. Danas, kada slavimo 18 godina od osnivanja stranke DZH, mi u to čvrsto vjerujemo. Tu snagu naša, ali i ostale manjinske zajednice, sigurno imamo«, navode u priopćenju.

J. D.

Početak žetve strnih žita

Ječam nadmašio očekivanja, pšenica na dobrom putu

»Prinosi se kreću od 5,5 do 8 tona po hektaru, a najčešće je to od 6,5 do 7,5 tona. Rekordni prinos za koji sam čuo na jednoj parceli iznosi čak 9,9 tona po hektaru«, kaže Damir Varga

Ovogodišnja žetva ječma na području Vojvodine, koja je započela sredinom lipnja, donijela je izuzetno visoke prinose. Prema prvim podacima s terena, prosječni prinosi se kreću oko šest tona po hektaru, što je za oko 20% iznad višegodišnjeg prosjeka. Posebno dobre rezultate bilježe proizvođači u srednjem Banatu, gdje se prinosi kreću čak do rekordnih osam tona po hektaru, odnosno oko 30% više nego prethodne godine. Stručnjaci ističu kako su povoljni vremenski uvjeti tijekom proljeća bili ključni faktor uspješnog rasta, pri čemu su umjerene temperature i pravovremene kiše doprinijele boljem nalijevanju zrna.

»Žetva ječma se polako privodi kraju, požnjeveno je oko 80% površina, za nekih 2-3 dana bit će gotovo. Što se tiče prinosa, bolji su nego što se predviđalo na *Danima polja*. Prinosi se kreću od 5,5 do 8 tona po hektaru, a najčešće je to od 6,5 do 7,5 tona po hektaru. Što se tiče kvalitete zrna, stočnim ječmovima se hektolitarska masa kreće u rasponu od 58 do 64 kilograma, što je sasvim zadovoljavajuće«, kaže direktor Poljoprivredne savjetodavne i stručne službe Subotica **Damir Varga**.

Cijena ječma trenutno se kreće između 18,5 do 19 dinara s malim PDV-om od 8%. Ako ne bude dobar rod kukuruza, kako kaže Varga, ječam i dio pšenice će otići u proizvodnju stočne hrane što će samo podići cijenu tih žitarica. Na novosadskoj Produktnoj burzi, cijena novog roda trenutno se prošlog tjedna kretala između 17,20 i 17,40 dinara po kilogramu bez PDV-a (18,95 din/kg sa PDV-om). Stručnjaci smatraju kako je ova cijena rezultat povećane ponude tijekom same žetve, zbog čega mnogi proizvođači razmišljaju o skladištenju ječma u očekivanju povoljnijeg trenutka za prodaju.

Prodaja ili lager

Poljoprivrednici se tako suočavaju s ključnim pitanjem: je li bolje odmah prodati ječam ili ga ostaviti na lageru? Prodaja odmah nakon žetve ima jasne prednosti: proizvođači mogu ostvariti brzi priljev sredstava, izbjeći dodatne troškove skladištenja i eliminirati rizike neadekvatnog skladištenja. S druge strane, nedostatak ove strategije je prodaja po nižim cijenama, upravo zbog velikih količina

na tržištu odmah nakon žetve. Oni koji odluče ostaviti rod na lageru imaju priliku pričekati povoljniji trenutak i potencijalno ostvariti višu zaradu ukoliko cijena poraste tijekom jeseni ili zime. Proteklih godina praksa je pokazala kako proizvođači koji su čekali bolje uvjete često uspijevaju ostvariti znatno više cijene tijekom zimskih mjeseci. Primjerice, u prethodnoj godini cijena ječma skladištenog od ljeta do zime rasla je čak do 24 dinara po kilogramu, što je osjetno više od trenutne tržišne cijene. Uzimajući u obzir sušu koja je nastupila u ljetnim mjesecima bez ikakve naznake kiše u narednom periodu, kukuruz je u

opasnosti od ponovnih niskih prinosa, što samo može pogurati cijenu naviše.

Ostale kulture

Počela je i žetva uljane repice, a Varga nam govori kako su ovogodišnji prinosi mnogo bolji u odnosu na prošlu godinu, čak i do 40% veći.

»Očekujem da će prosječni prinos biti oko 3,2 tone po hektaru jer se trenutno kreće u rasponu između 2,7 do 3,9 tona. Kao i kod svih usjeva, svake godine imamo i parcele koje zbog neadekvatne agrotehnike postižu ekstra niske prinose koji ruše ukupan prosjek. Na nekim parcelama imamo situaciju da je zrno izuzetno suho, ali je masa zelena pa ima problema s izvršajem što stvara

Objavljen javni poziv za regresiranje certificiranog sjemena za 2025. godinu

Ministarstvo poljoprivrede – Uprava za agrarna plaćanja objavilo je javni poziv za ostvarivanje prava na regres za certificirano sjeme u 2025. godini. Poziv traje od 16. lipnja do 15. srpnja, a pravo mogu ostvariti pravne osobe, poduzetnici i nositelji obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava upisanih u Registar poljoprivrednih gospodarstava. Regres se odobrava za kupljeno i zasijano certificirano sjeme za površine do najviše 100 hektara, isključivo za parcele koje poljoprivrednici obrađuju u svoje ime. Maksimalne količine po hektaru definirane su pravilnikom, primjerice za pšenicu do 250 kg/ha, ječam 200 kg/ha, kukuruz 75.000 sjemenskih jedinica, te soju 110 kg/ha.

Detalji poziva dostupni su na službenim stranicama Ministarstva poljoprivrede i Uprave za agrarna plaćanja.

neke gubitke. Generalno, što se tiče ozimih usjeva možemo biti zadovoljni. Očekuje se krajem lipnja početak žetve pšenice, predviđanja su takva da će prinosi biti otprilike isti kao i za ječam, dakle oko sedam tona po hektaru. U ovom momentu dosta je teško prognozirati jer su ovakve vremenske prilike utjecale na to da se proces nalijevanja zrna ubrza. U klasovima se nalazi oko 10% zrna koja su sitnija, ona će vjerojatno propadati kroz sito kombajna. Što se tiče pokazatelja kvalitete, trebalo bi biti solidno, ali ipak se treba sačekati. Umnogome će utjecati sorta, sklopovi su jako bitni jer ako nije odgovarajući, broj klasova po metru kvadratnom može značajno utjecati na prinose. Tijekom proljeća imali smo dovoljno padalina, tako da će većina biti relativno zadovoljna«, naglašava Varga.

Što se tiče jarih kultura, situacija je potpuno drugačija: četvrtu godinu zaredom imat ćemo izrazito niske prinose.

Ističe kako nam ovo desetljeće pokazuje da orijentacija proizvođača mora ići k ozimim kulturama ili alternativnim jarim kulturama.

»U prošlosti smo imali ekspanziju tritikalea kao alternativnu stočnu hranu. Tritikale daje prinose kao bolje pšenice, stoga je logičan korak uvrstiti ga u proizvodnju. Moram napomenuti, ukoliko povećamo učešće ozimih usjeva, to sa sobom nosi nove probleme. Prvo, organizacijski problemi, kratak rok obavljanja sjetve usjeva i da se pripremi zemljište; drugo, svi ozimi usjevi dopijevaju u kratko vrijeme, u roku od mjesec dana se mora obaviti žetva. Povećat će se učešće travnih korova, postoje neki herbicidi koje nismo koristili u široj primjeni i ne znamo hoće li utjecati depresivno na glavni usjev u njihovom razvoju. Tu su i problemi s glodavcima kojima su žitarice izuzetno privlačne. Kukuruz i suncokret im nisu interesantni, ali žitarice su im idealno stanište za razmnožavanje. Prije dvije godine imali smo najezdu glodavaca koji su te godine uništili bar trećinu roda, a na nekim parcelama je to bilo čak i 50% roda. To su sve činjenice koje govore o evidentnom globalnom zagrijevanju čiji smo svjedoci. U trenutnom desetljeću se po nekim pokazateljima Svjetske meteorološke organizacije ovaj dio Balkana zagrijavao za skoro 3 stupnja, dakle brže se grijemo nego ostatak svijeta u kom se temperatura podigla za 1,5 stupanj. To su sve izazovi s kojima se moramo suočiti u skorijoj budućnosti«, zaključuje Damir Varga.

Galetin: Ponuđena cena pšenice ponižavajuća za ratare

Cijena pšenice je ispod svakog očekivanja poljoprivrednika, ocjenjuje agroekonomski analitičar **Žarko Galetin** u razgovoru za Radio Novi Sad.

»Žetva je na samom pragu i već sada s relativnom preciznošću možemo procijeniti što možemo očekivati u pogledu prinosa, a kvalitetu ćemo konkretno vidjeti kada padnu prvi otkosi. Sve ukazuje na to da bi, budući da nije bilo drastičnih vremenskih preokreta ili neprilika, kvaliteta trebala biti dobra. U ovoj žetvi možemo očekivati vjerojatno negdje između 3.000.000-3.500.000 tona ukupnog prinosa pšenice, što znači da bismo mogli očekivati prinos preko pet tona po hektaru, što je prilično dobar rezultat. Podsjećam, prošle godine smo imali 5,2 tone po hektaru, nije isključeno da ćemo premašiti taj proizvodni rezultat, tako da ćemo imati dobru godinu s aspekta prinosa. Naravno, postavlja se pitanje kako će sve to utjecati na cijenu i što se trenutno događa na tržištu. U pravilu, cijena novog uroda kako se približava žetva – pada, a ovoga puta to je zaista veliko razočaranje za naše poljoprivredne proizvođače, s obzirom na to da je cijena novog roda već do 17 dinara kao neka vrsta najniže točke, jer se traži 17 pa sve do 19, 19 i pol dinara po kilogramu. To je apsolutno ispod svake cjenovne kalkulacije, jer ne zadovoljava kriterije naših poljoprivrednika u pogledu cijene proizvodnje pšenice«, govori Galetin.

Kaže kako stječe dojam da nikada jaču kampanju otкупљивача nismo imali koji su se vrlo dobro usuglasili o

spuštanju cijena na tu razinu. Smatra kako je ta cijena neodrživa i savjetuje poljoprivrednike da sačekaju s prodajom pšenice.

»Klimatske promjene su nešto što je dovelo do ozbiljnih problema u pogledu zdravstvene ispravnosti poljoprivrednih proizvoda. Prošle godine svjedočili smo upravo tome, ne samo da je prošla godina dovela do toga da smo imali izuzetno niske prinose, prije svega soje, zatim kukuruza, nešto malo manje suncokreta. Izuzetno loši uvjeti u smislu visokih temperatura i nedostatka vlage doveli su do toga da smo ponovno imali prisutnost aflatoksina u kukuruzu, što je izuzetno loša stvar. Pšenica je i prošle godine 'pobjegla' od jake suše i nedostatka vlage, jer je požnjena krajem lipnja, početkom srpnja, a to će se dogoditi i ove godine. U ovom trenutku izvješća s terena ne govore da je zaražena nekim patogenima poput *fusariuma* i tako dalje. Ne znamo što nas čeka u srpnju i kolovozu, a to su kritični mjeseci za usjeve – kukuruz, soju, suncokret, šećernu repu. Ako ne bude većih problema i izrazito visokih temperatura, što trenutno ne znamo, možemo očekivati zdrav kukuruz, zdravu soju, zdrav suncokret, te šećernu repu, što prošle godine nismo imali«, objašnjava Galetin.

Kaže da ukoliko se dogode takve okolnosti, možemo opet imati gore spomenute probleme i umanjene prinose. To stvara problem u stočarstvu i mliječnom govedarstvu, a kaže kako se razmišlja o vraćanju standarda nivoa aflatoksina u mlijeku na razinu od 1. prosinca prošle godine, tj. 0,05 µg u litri mlijeka, što predstavlja razinu standarda Europske unije.

Interventni otkup pšenice: 23.000 dinara po toni

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Srbije priopćilo je u nedjelju da će preko republičke Direkcije za robne rezerve ponuditi interventni otkup pšenice po cijeni od 23.000 dinara po toni bez PDV-a. Ova mjera donesena je nakon sastanka s udruženjima poljoprivrednika iz više okruga, održanog u Požarevcu na inicijativu udruženja *Stig*.

Ministar poljoprivrede **Dragan Glamočić** izjavio je kako je riječ o maksimalnoj cijeni koju država u ovom trenutku može ponuditi.

»Na taj način želimo poslati jasnu poruku da država stoji iza svojih poljoprivrednika. Svjesni smo izazova, ali radimo korak po korak. Ministarstvo nije i neće biti nijemi promatrač problema – mi smo na strani poljoprivrednika«, poručio je Glamočić.

Predstavnici udruženja pozdravili su odluku, ocijenivši je kao važan signal za tržište i proizvođače, posebno u uvjetima smanjene potražnje i nestabilnosti. Naglasili su i potrebu nastavka dijaloga te uvažavanja prijedloga s terena. Ministar Glamočić najavio je da će već u rujnu biti objavljeni kriteriji za subvencioniranje proizvodnje, kako bi poljoprivrednici mogli pravovremeno planirati. Također, subvencionirani krediti bit će dostupni od početka naredne godine, a sve mjere podrške – od investicija do osiguranja i mehanizacije – bit će najavljene unaprijed i javno dostupne. Javni poziv za prijavu količina pšenice za otkup očekuje se u narednim danima.

Ivan Ušumović

Vesna Bedeković, predsjednica Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu Hrvatskog sabora

Puna i kontinuirana potpora Hrvatima u Srbiji

*Osiguravanje financijskih, infrastrukturnih, materijalnih i kadrovskih uvjeta za kvalitetan život i rad pripadnika hrvatske nacionalne manjine pridonosi osnaživanju položaja Hrvata u Srbiji * Manjine je potrebno promatrati i tretirati kao zajedničko bogatstvo i dodanu vrijednost svakog uređenog, odgovornog i demokratskog društva*

Intervju vodili: Željka Vukov i Davor Bašić Palković

Predsjednica Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu Hrvatskog sabora izv. prof. dr. sc. **Vesna Bedeković** nedavno je boravila u službenom posjetu hrvatskoj zajednici u Srbiji, u sklopu obilježavanja Dana rođenja biskupa Ivana Antunovića. Tom prigodom su Bedeković kao i ostali dužnosnici iz Hrvatske najavili daljnju i snažnu potporu ovdašnjem obrazovanju na hrvatskom jeziku.

Profesionalna, akademska pa i politička karijera naše sugovornice vezana je uz područje obrazovanja. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu doktorirala je u području

društvenih znanosti – polje pedagogije. Radila je u školama, obnašala je dužnosti pročelnice dvaju odjela Virovitičko-podravske županije, bila dekanica Veleučilišta u Virovitici. Od 2005. do 2020. izvodila je nastavu na fakultetima u Osijeku, Zagrebu i Mostaru.

Područje njezinog znanstvenog interesa su interkulturalna pedagogija i obrazovanje na manjinskim jezicima. Suautorica je dva osnovnoškolska udžbenika, autorica dva visokoškolska udžbenika, urednica dviju uredničkih knjiga te autorica ili suautorica 106 znanstvenih i stručnih radova. Kao izlagačica sudjelovala je na 68 nacional-

nih i međunarodnih znanstvenih skupova, konferencija i kongresa. Kao znanstvena istraživačica sudjelovala je u realizaciji više znanstveno-istraživačkih projekata. Bila je i zamjenica predsjednika Posebnog stručnog povjerenstva za provedbu Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije i koordinaciju strategija i djelovanja na području obrazovanja i znanosti u Hrvatskoj.

Političku karijeru započela je 2007. godine, prvo kao članica Općinskog poglavarstva Općine Pitomača a potom kao vijećnica u skupštini Virovitičko-podravске županije. Od 2016. do 2019. zastupnica je u 9. sazivu Hrvatskog sabora i predsjednica saborskog Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu. Također, od 2020. do 2021. obnašala je dužnost ministrice u Vladi Hrvatske, vodeći resor demografije, obitelji, mladih i socijalne politike. Od 2021. do danas zastupnica je u 10. i 11. sazivu Hrvatskog sabora i predsjednica saborskog Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu.

► **Boravili ste nedavno službeno u Srbiji. Kako ocjenjujete prilike među Hrvatima u Srbiji, njihov položaj?**

Ovo nije moj prvi boravak u Srbiji. U proteklih desetak i više godina posjetila sam razne zajednice Hrvata Bunjevaca, Šokaca i Srijemaca u Vojvodini. Kontinuirano gledano položaj Hrvata kao manjinske zajednice u Srbiji svake se godine poboljšava. Iako još uvijek, nažalost, nisu dovoljno vidljivi u javnom prostoru, Hrvati su živa, optimistična i snažna zajednica koja u Srbiji ima snažnu potporu Katoličke Crkve, oko četrdeset aktivnih udruga u području kulture, gotovo tristo manifestacija godišnje i sve kvalitetniju cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku te nastavu s izbornim predmetom koju pohađa oko tisuću učenika. Kada je riječ o razini na kojoj bi njihova manjinska prava u Srbiji trebala biti ostvarena – ne nužno veća, nego samo jednaka kao i za većinski narod – koraci u poboljšanju su još uvijek spori i nedostatni, a učinjeni su najvećim dijelom vlastitim snagama samih ovdašnjih Hrvata te uz potporu državnih tijela i institucija matične domovine Hrvatske. Ostvarivanje prava u području kulture, informiranja, službene uporabe materinskog jezika i pisma, a osobito u području obrazovanja na hrvatskom jeziku zahtijeva financijske, materijalne, institucionalne i ljudske resurse. Tu važnu i presudnu ulogu ima Hrvatsko nacionalno vijeće kao predstavničko tijelo Hrvata preko kojega pripadnici hrvatske nacionalne manjine ostvaruju svoja prava na manjinsku samoupravu. Rad Vijeća kontinuirano i partnerski podupire Vlada Hrvatske na čelu s našim premijerom **Andrejem Plenkovićem** koja je u sklopu velikog kapitalnog projekta izgradila i opremila tri dječja vrtića u Subotici. Početkom novog poglavlja u životu hrvatske zajednice u Srbiji smatram izgradnju Hrvatskog doma – Matice u Subotici koju je također u cijelosti financirala Vlada Hrvatske. Matica nije samo zgrada, nego je kuća i dom za sve, osobito za djecu i učenike. Matica je dom u kojemu se odgaja, razvija i promiče svijest o važnosti učenja i govorenja hrvatskog jezika kao temelja identiteta, kulture, pripadnosti i opstojnosti Hrvata koji žive izvan matične domovine Hrvatske.

Osim Vlade Hrvatske i pojedinih resornih ministarstava (Ministarstva vanjskih i europskih poslova, Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih, Ministarstva demografije i useljeništva, Ministarstva regionalnog razvoja i EU fondova), u čitavom nizu projekata koji podupiru rad HNV-a i unapređuju život Hrvata u Srbiji također sudjeluju i Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Hrvatska matica iseljenika, Agencija za odgoj i obrazovanje te hrvatske županije, gradovi i općine. Osobito sam ponosna na to što rad HNV-a podupire i županija u kojoj ja živim, Virovitičko-podravská županija. Naš župan **Igor Andrović** prošle je godine ovdje u Subotici s predsjednikom HNV-a **Jasnom Vojnić** potpisao ugovor o financijskoj potpori projektima Vijeća. Također, dogovorena je i gospodarska suradnja, a razmotrene su i mogućnosti studijskih putovanja i posjeta ovdašnjih učenika i profesora Virovitičko-podravskoj županiji kako bi upoznali kulturnu baštinu naše županije. Smatram da ovakvi posjeti, razmjene i studijska putovanja značajno osnažuju ovdašnju hrvatsku zajednicu, ali jednako tako i nas u Hrvatskoj. Osiguravanje financijskih, infrastrukturnih, materijalnih i kadrovskih uvjeta za kvalitetan život i rad pripadnika hrvatske nacionalne manjine pridonosi osnaživanju položaja Hrvata u Srbiji. To je pravi put prema kvalitetnijem životu i boljem položaju hrvatske manjinske zajednice u Srbiji na kojemu ima još puno prostora za napredak. Na tom putu postoje i izazovi koje je potrebno jasno i nedvosmisleno komunicirati.

► **Predsjednica ste Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu Hrvatskoga sabora. Bavi li se ovo tijelo i pitanjima vezanima za obrazovanje i kulturu Hrvata izvan Hrvatske?**

Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu jedno je od radnih tijela Hrvatskog sabora čiji djelokrug rada obuhvaća poslove utvrđivanja i praćenja provođenja politike, pri čemu u postupku donošenja zakona i propisa ima prava i dužnosti matičnog radnog tijela u područjima koja se odnose na rani i predškolski odgoj, osnovno, srednje i visoko obrazovanje, znanost, kulturu i tehničku kulturu, međunarodnu znanstvenu i tehničku suradnju, zaštitu kulturnih dobara, povijesne građe i naslijeđa te suradnju s vjerskim zajednicama. U tom se kontekstu Odbor bavi i pitanjima koja su vezana za obrazovanje i kulturu Hrvata izvan Hrvatske. U posljednjih nekoliko mjeseci Odbor je održao dvije tematske sjednice vezane za obrazovanje Hrvata izvan Hrvatske. U studenome prošle godine održana je tematska sjednica na kojoj se raspravljalo o položaju lektora hrvatskog jezika na stranim visokim učilištima u inozemstvu. Na sjednici se raspravljalo o temama od izuzetne važnosti, ne samo za lektore nego i za očuvanje hrvatskog jezika kao temelja hrvatskog nacionalnog identiteta, pri čemu je naglašeno kako hrvatski jezik nije samo sredstvo komunikacije već i nositelj kulture, povijesti i tradicije. Lektori hrvatskog jezika na inozemnim visokim učilištima na tom zadatku imaju važnu i nezamjenjivu ulogu kao ambasadori hrvatskog jezika u svijetu, prenositelji znanja i ključni sudionici u izgradnji mostova između Hrvatske i drugih država. U tom je kontekstu ista-

knuta i važnost otvaranja lektorata hrvatskog jezika na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Novom Sadu 2018. godine te uloga lektorata u učenju i njegovanju hrvatskog jezika i književnosti u Srbiji. Među najvažnijim izazovima s kojima se susreću lektori istaknuta je problematika ograničenosti mandata na trajanje od tri godine te je istaknuta potreba produženja mandata na dulje razdoblje uz mogućnost znavljanja mandata uz suglasnost matične institucije. Također, u travnju ove godine održana je zajednička tematska sjednica Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu i Odbora za Hrvate izvan Hrvatske na kojoj se raspravljalo o stanju, izazovima i perspektivama hrvatske nastave u inozemstvu kao posebnom aspektu obrazovnog programa čiji je cilj očuvanje i razvoj hrvatskog identiteta namijenjen mladima i djeci koji žive u drugoj kulturnoj i jezičnoj sredini, s posebnim naglaskom na ulogu učitelja, nastavnika, profesora i koordinatora koji brinu o izvođenju hrvatske nastave u inozemstvu te značaj povezivanja iseljeništva s matičnom domovinom. U radu tematske sjednice sudjelovala je i kolegica sabor-ska zastupnica i predsjednica HNV-a Jasna Vojnić koja je na sjednici govorila o stanju i izazovima hrvatske nastave u Srbiji.

► **Na nedavnoj proslavi praznika hrvatske zajednice istaknuli ste važnost govorenja i učenja materinskog, hrvatskog jezika među Hrvatima izvan Hrvatske. Koliko je to zastupljeno u praksi vezano za hrvatske manjine u okruženju?**

Za stjecanje i osvještavanje vlastitog identiteta, osobito djece i mladih u formativnoj dobi, izuzetno važnim smatram učenje i govorenje materinskog jezika – onoga koji se uči od majke i oca, obitelji i predaka, ali jednako tako i učenje standardnog književnog jezika i pisma u okviru školskog sustava. To je pravo koje treba biti omogućeno svim pripadnicima manjinskih zajednica u zrelih, odgovornim i demokratskim državama. Jezik je neraskidiva i trajna veza svakog naroda, bez obzira na granice, prirodne i druge prepreke, udaljenost i daljine koje dijele njegove pripadnike, a hrvatski jezik je veza, duša i zrcalo hrvatskog naroda – zrcalo u kome se ogleda identitet, duhovno biće, pripadnost i opstojnost hrvatskog naroda. U tom je smislu zadaća, ali i dužnost hrvatskog obrazovnog sustava podupirati i osnaživati učenje i uporabu standardnog hrvatskog jezika svugdje gdje žive Hrvati izvan matične domovine. Uz njegovanje svih hrvatskih narječja i njihovih idioma te idioma kojima se služi dio Hrvata u inozemstvu, među kojima su i Hrvati u Srbiji, hrvatski standardni jezik je sustav koji je uređen normom na svim jezičnim razinama i važno je učiti njegova pravila tijekom školovanja. Također, hrvatski jezik jedan je od službenih jezika Europske unije te je u svojoj ukupnosti i cjelovitosti kao temeljna sastavnica hrvatskoga identiteta i hrvatske kulture dio europskoga identiteta i europske kulture. Ugledajući se na praksu i zakonodavne okvire zemalja članica EU poput Francuske, Slovačke, Poljske, Litve, Slovenije, Švicarske i Belgije, koje su uporabu svojih jezika uredile posebnim zakonom o jeziku, Hrvatski sabor je 26. siječnja 2024. godine donio Zakon o hrvat-

skom jeziku koji čini osnovu oblikovanja konzistentne jezične politike kojom se osigurava sustavna i stručna skrb o hrvatskom jeziku, kako u zemlji, tako i u inozemstvu. U tom smislu praksa pokazuje da, bez obzira na različitosti i specifičnosti pojedinih modela učenja i uporabe hrvatskog jezika koje su uvjetovane specifičnim okolnostima svake pojedine zemlje u kojoj žive Hrvati izvan granica matične domovine, ali jednako tako i sve složenijim globalnim izazovima, učenje i uporaba hrvatskog jezika pripadnika hrvatske nacionalne manjine koji žive u bližem i daljem okruženju ima kontinuitet i kvalitetnu osnovu za daljnji razvoj i budućnost. Pritom izuzetno važnom smatram primjerenu i afirmativnu komunikaciju između matične domovine Hrvatske, zajednica Hrvata koji žive izvan matične domovine i predstavnika vlasti zemalja u kojima Hrvati žive diljem svijeta. Bez obzira na poneka različita stajališta koja proizlaze iz specifičnih odnosa između pojedinih zemalja, zadatak, ali i odgovornost nam je ista – to je traženje i iznalaženje zajedničkih afirmativnih rješenja, jer odnos prema manjinama je mjerilo i odraz demokratske zrelosti zemlje. U tom je kontekstu manjine potrebno promatrati i tretirati kao zajedničko bogatstvo i dodanu vrijednost svakog uređenog, odgovornog i demokratskog društva.

► **U Hrvatskoj 22 nacionalne manjine ostvaruju svoja prava i u području obrazovanja. Kažite nam više o tom obrazovanju – modelima, udžbenicima, potpori države...**

Prava nacionalnih manjina u Hrvatskoj regulirana su Ustavom i Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina, dok je obrazovanje na jeziku i pismu pripadnika nacionalnih manjina regulirano odredbama Zakona o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina. Pripadnici nacionalnih manjina svoje ustavno pravo na odgoj i obrazovanje, ovisno o brojnosti na pojedinim područjima, ostvaruju u okviru tri osnovna modela: Model A – nastava na jeziku i pismu nacionalnih manjina; Model B – dvojezična nastava; Model C – njegovanje jezika i kulture. U pojedinim se sredinama organiziraju i posebni oblici školovanja poput nastave u kojoj se jezik nacionalne manjine uči kao jezik sredine ili kao posebni oblici nastave poput ljetnih i zimskih škola te dopisno-konzultativne nastave ili posebnih programa za uključivanje učenika romske populacije u odgojno-obrazovni sustav. Vlada Hrvatske, osim što osigurava besplatne udžbenike, besplatan školski obrok i besplatan školski prijevoz za sve učenike osnovnih škola, osobito podupire odgoj i obrazovanje na jeziku i pismu nacionalnih manjina. Tiskanje udžbenika i radnih materijala za pripadnike svih nacionalnih manjina koji se u Hrvatskoj školuju u okviru različitih modela i posebnih programa koje sam opisala financira se sukladno odredbama Zakona o udžbenicima i drugim obrazovnim materijalima za osnovnu i srednju školu. Također, na temelju kriterija koje postavlja Savjet za nacionalne manjine Vlada financira razne projekte i programe udruga i ustanova nacionalnih manjina u području informiranja, izdavaštva, kulturnog amaterizma i kulturnih manifestacija, čime snažno podupire ostvariva-

nje kulturne autonomije manjinskih zajednica koje žive u Hrvatskoj.

► **Tijekom profesionalne, akademske i političke karijere surađivali ste s Hrvatima u Mađarskoj, Austriji, Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Rumunjskoj i nekim drugim zemljama. U tom kontekstu, možete li povući paralelu s Hrvatima u Srbiji?**

Povući paralelu nije tako jednostavno jer svaka zemlja u kojoj žive i školuju se pripadnici hrvatske manjine ima čitav niz specifičnosti u skladu s kojima su oblikovani i razvijeni raznovrsni modeli obrazovanja, kao i pristupi participaciji u društvenom životu i suradnji s akterima na kulturnoj sceni domicilne zajednice. Međutim, ono što je isto i zajedničko svim Hrvatima koji kao manjinski narod žive izvan granica matične domovine, to je želja za davanjem i dijeljenjem hrvatske kulture, hrvatskog jezika i identitetskih vrijednosti, uz istovremeno uvažavanje, prihvaćanje, otvorenost i afirmativnost prema pripadnicima domicilnog naroda i drugim manjinskim narodima s kojima žive u zajednici. Uvjeti rada nisu svuda isti, najčešće ovise o financijskim, materijalnim, infrastrukturnim i kadrovskim resursima, o potpori kako matične tako i domicilne zemlje, ali velikim dijelom i o neiscrpnom entuzijazmu pojedinaca. Najčešće su to učitelji, nastavnici, profesori, kulturni radnici i intelektualci. Kako je područje mog znanstvenog interesa interkulturalna pedagogija i obrazovanje na manjinskim jezicima, u okviru znanstveno-istraživačkih projekata u kojima sam sudjelovala kao znanstveni istraživač, susretala sam se raznim hrvatskim zajednicama, primjerice s karaševskim Hrvatima u Rumunjskoj, gradišćanskim Hrvatima u Austriji, pomurskim Hrvatima u Mađarskoj, bokeljskim Hrvatima u Crnoj Gori i s Hrvatima u Bosni i Hercegovini. Također, u okviru programa kulturne suradnje i raznih službenih posjeta imala sam prigodu i čast u više navrata boraviti i susretati se s bunjevačkim i šokačkim Hrvatima u Srbiji te s hrvatskim iseljenicima u Kanadi i Sjedinjenim Američkim Državama. Ako bi nam, u kontekstu svih mojih dosadašnjih iskustava i neposrednih kontakata sa zajednicama Hrvata koje sam posjetila, referentna točka za povlačenje paralele s Hrvatima u Srbiji bila promišljanje motivacije za očuvanje vlastitih korijena i nacionalnog identiteta, tada mogu reći da Hrvati u Srbiji, unatoč brojnim preprekama i teškim okolnostima koje u sličnim varijacijama imaju i druge zajednice Hrvata koje žive izvan matične domovine u raznim dijelovima svijeta – niti su odustajali, niti će odustati. Matična domovina Hrvatska im na tom, nimalo lakom, putu pruža punu podršku: zajednički negujemo blago rasutih i bogatstvo zajedništva.

► **Obnašali ste i dužnost ministricе za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku. U kontekstu ovih područja kako vidite situaciju među Hrvatima u Srbiji?**

Demografska tranzicija, osobito njena posttranzicijska etapa, nezaustavljivo mijenja demografsku sliku svijeta, svih država EU, uključujući i Hrvatsku. Jednako tako mijenja se i demografska slika Hrvatskoj susjednih država izvan Europske unije pa tako i Srbije. U tom smislu dije-

limo slične demografske, socio-ekonomske i vrijednosne izazove koji utječu na kvalitetu života ljudi. Pitanje demografske i socijalne politike je područje koje zahtijeva horizontalni pristup i skrb svih državnih tijela i ministarstava, a zadatak i obveza svake države je pružati potporu svojim građanima u svim aspektima života, uključujući manjinske zajednice na domicilnom području i sunarodnjake koji kao manjinske zajednice žive izvan granica matične države. Hrvatska zajednica u Srbiji, osim sa sve izraženijim depopulacijskim trendovima, suočava se i s čitavim nizom socio-ekonomskih izazova i izazova koji su vezani za obrazovanje, očuvanje identiteta i opstanak na ovim područjima. Vlada Hrvatske posredstvom resornih ministarstava, državnih tijela i institucija, Hrvatima u Srbiji pruža punu i kontinuiranu potporu, bilo da je riječ o izgradnji i opremanju dječjih vrtića, kadrovskom snaženju hrvatske nastave, izgradnji kulturnih institucija ili o osiguravanju posebnih upisnih kvota, stipendija i smještaja u studentskim domovima za studente koji s ovih prostora žele doći studirati u matičnu domovinu Hrvatsku. Sve ove aktivnosti, projekti i programi čine mozaik čiji je svaki dio usmjeren prema dobrobiti i unaprjeđenju kvalitete života naših sunarodnjaka Hrvata u Srbiji.

POLITEHNIČKA ŠKOLA SUBOTICA

Tehničar fotografije

područje rada: Grafika

nastavni jezik
hrvatski

duljina trajanja srednjeg
obrazovanja
4 godine

broj učenika
28

Posebni zdravstveni uvjeti

Dobar vid na daljinu i blizinu, vid u boji, dobar sluh, odsustvo poremećaja glasa i/ili govora koji utječu na komunikaciju, uredan nalaz mišićno-koštane funkcije, te odsustvo kroničnih poremećaja koji značajno narušavaju kognitivno i emocionalno funkcioniranje.

Poželjne kvalifikacije i osobine

Za fotografe je važno da budu kreativni i da imaju razvijen osjećaj za estetiku. Poželjno je da budu strpljivi i precizni, dobro prepoznavanje nijansi i svjetlina boja. Portretistima je potrebno da vole rad s ljudima, da budu ugodni, komunikativni, strpljivi i ljubazni, fotoreporterima je potrebno da budu pokretni, brzi i spretni, dok je komercijalnim fotografima važna kreativnost kako bi fotografija bila što ljepša i uvjerljivija. Poziv je prikladan za oba spola. Za fotoreportera je važna agilnost i spretnost, jer često mora brzo reagirati.

Uvjeti rada

Uvjeti rada fotografa ovise o vrsti fotografija koje snimaju, kao i o mjestu u kojem su zaposleni. Umjetnički fotografi sami kreiraju svoje radno vrijeme, kao i prostor u kojem fotografiraju. Fotoreporter su vezani za konkretan zadatak, a radni prostor im je uglavnom izvan radnog prostora i vremena, često putuju kako bi bili izravno na licu mjesta. Komercijalni fotografi rade po zadatku i nisu vezani za određeno radno vrijeme, već za rokove. Također, njihov radni prostor je dinamičan i ovisi o objektima koje fotografiraju. Također, fotografi mogu raditi u znanstveno-istraživačkim ustanovama, u turizmu (npr. promotivna fotografija) itd.

O obrazovnom profilu

Fotografi bilježe trenutke, ljude, povijesno važne događaje, različita zemljopisna područja i razne druge objekte. Pri tomu koriste fotoaparate, filmove, rasvjetne uređaje, filtere, a zahvaljujući razvoju digitalne fotografije moraju znati koristiti i računalne programe za obradu fotografija. Pojedinačne radne faze u procesu pripreme fotografije su: priprema prostora, materijala i tehničke opreme; fotografija, razvoj filma; fotografiranje u klasičnom laboratoriju s kemikalijama ili na printeru; klasično retuširanje fotografija i računalna obrada fotografija; laminacija - lijepljenje fotografija na tvrdu površinu; kadriranje i skeniranje fotografija; arhiviranje negatifa, pozitivna i digitalnih medija; rad na recepciji foto studija, prodaja fotografskog materijala i opreme.

Nakon završetka srednje škole stječe se zvanje
Tehničar fotografije.

Mogućnost nastavka školovanja

Školovanje je moguće nastaviti na svim višim i visokim strukovnim studijama kao i na fakultetima.

Mogućnosti uposlenja

Mogućnosti su velike, od fotografskog studija do samostalnog fotografa, ovisi od samog učenika i njegovog daljeg opredjeljenja.

SREDNJA MEDICINSKA ŠKOLA

Medicinska sestra

nastavni jezik
hrvatski

duljina trajanja srednjeg
obrazovanja
4 godine

Posebni zdravstveni uvjeti

Normalan vid na blizinu, daljinu i kolomni vid, normalna funkcija mišićno-koštane strukture i kičmenog stupa, normalna funkcija jetre, odsustvo alergijskih reakcija.

Uvjeti rada

Za uspjeh u ovom poslu veoma je značajna fizička i psihička izdržljivost na krv i tjelesne izlučevine, a također i sposobnost suočavanja s njihovim tegobama, ljubaznost i strpljenje. Posao se obavlja, uglavnom, u zatvorenom prostoru, u medicinskim i medicinskih instrumentima.

Tipični poslovi

Njeguje bolesnike prema savjetu liječnika, priprema pacijenta za dijagnostičke i terapijske postupke, materijal na laboratorijske analize. Promatra vitalne funkcije (temperatura, bilo, tlak) pacijenta. Održava higijenu između pacijenta i rodbine. Profesionalno zbrinjavanje pacijenata, njegovanje pacijenata, funkcija i drugih pokazatelja zdravlja, davanje pacijenta za medicinski tretman i prevenciju.

Predmeti

Stručni predmeti su: anatomija i fiziologija, stvena njega, patologija, mikrobiologija, stveni odgoj, farmakologija, zdravstvena medicinska etika, infektologija, ginekologija, kirurgija, neurologija, pedijatrija, psihijatrija.

Nakon završetka srednje
medicinske sestre

Mogućnost nastavka školovanja

na višim i visokim strukovnim studijama u Republici Hrvatskoj i inozemstvu. Visoke škole, područja zdravstvene njega, medicinski fakulteti, tjelesne kulture, farmaceutski fakultet, skola, nog usmjerenja kao i fakulteti umjetnosti.

Mogućnosti uposlenja

nakon završene srednje škole, mogu od raditi u zdravstvenoj ustanovi (dom zdravlja, bolnica, pomoći) ili izvan zdravstva u domovima za zbrinjavanje bolesne djece...

SLOŽITE KOCKICE U ODOBRANJE

MEDICINSKA ŠKOLA SUBOTICA sestra – tehničar

dužina trajanja srednjeg
4 godine

broj učenika
28

Pravstveni uvjeti
normalni vid, normalna funkcija gornjih i donjih
normalna funkcija kardiovaskularnog sustava i

Poslovi rada
načajno odsustvo gadljivosti i preosjetli-
a za zadovoljstvo pacijenata iskreno
bazažnost i želja za pomaganjem.
vorenoj prostori, uz primjenu osnovnih

Glavni poslovi
ječnika. Primjenjuje propisanu terapiju,
terapijske tretmane, uzima i šalje biološki
matra, mjeri i prati vitalne funkcije (tem-
va higijenu bolesnika. Održava kontakte
onalni rad u pružanju pomoći, njega i
pacijenta, mjerenje i evidentiranje vitalnih
davanje propisane terapije, pripremanje
fencijski i edukacijski rad.

Predmeti
biologija, prva pomoć, latinski jezik, zdrav-
gija s epidemiologijom, higijena i zdrav-
vena psihologija, medicinska biokemija,
kologija i akušerstvo, interna medicina,
gijatrija, poduzetništvo.

nje škole stječe se zvanje
sestre – tehničara.

Mogućnost školovanja
ima ili na fakultetima u Republici Srbiji,
oke strukovne škole i akademski studiji iz
ski fakultet, stomatološki fakultet, fakultet
ot, skoro svi fakulteti prirodnog i društve-
nosti.

Mogućnosti uposlenja
u odmah početi s radom u odgovarajućoj
bolnica, klinika, služba hitne medicinske
na za stare i bolesne osobe, ustanovama

GIMNAZIJA „SVETOZAR MARKOVIĆ“ SUBOTICA opći smjer

nastavni jezik
hrvatski

dužina trajanja srednjeg
obrazovanja
4 godine

broj učenika
28

Kome je namijenjen opći smjer?
Gimnazija općeg tipa spona je između prirodno-matematičkog i društveno-jezičnog smjera. Predmeti koji se ovdje uče predstavljaju uravnotežen izbor kako prirodnih tako i društvenih znanosti. Učenici sve četiri godine uče matematiku, materinski jezik, strane jezike, fiziku, povijest, kemiju, biologiju. Pogoduje onim učenicima koji su podjednako dobri i u prirodnim i društvenim znanostima. Ovaj profil nudi visoku razinu opće kulture i znanja iz svih predmeta.

Nakon završene gimnazije i položene mature poželjno je nastaviti školovanje.

Mogućnost nastavka školovanja na višim i visokim strukovnim školama i fakultetima
Svi učenici koji uspješno završe gimnaziju imaju mogućnost upisati fakultete društveno-humanističkih, medicinskih, prirodno-matematičkih ili tehničko-tehnoloških znanosti u našoj zemlji i u inozemstvu.

GOJU VAŠE DJECE 2025./2026.

Završen kviz znanja i kreativnosti »Mreža čitanja«

Mladi koji čitaju postaju ljudi koji misle

Svečana podjela nagrada i diploma srednjoškolcima koji su sudjelovali u kvizu znanja i kreativnosti *Mreža čitanja* priređena je prošloga petka, 20. lipnja, u Hrvatskom domu – Matici u Subotici.

Projekt se realizira u organizaciji Hrvatske mreže školskih knjižničara, a u Subotici ga provodi Gradska knjižnica u suradnji s NIU *Hrvatska riječ* koji su pripremili darove za sudionike. Subotički srednjoškolci koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku (Gimnazija *Svetožar Marković*, Srednja medicinska škola i Politehnička škola) već devet godina uključuju se u ovaj projekt za poticanje čitanja.

Knjižničarska savjetnica subotičke Gradske knjižnice **Bernadica Ivanković** naglasila je kako je i ove godine zainteresiranost srednjoškolaca za sudjelovanje u kvizu bila velika:

»Natjecanje ima školsku, regionalnu i nacionalnu razinu. Ove godine u Hrvatskoj je sudjelovalo 684 učenika, a iz Subotice, iz tri srednje škole gdje se nastava odvija na hrvatskom jeziku, sudjelovalo je 36 učenika. Na nacionalnu razinu plasiralo se oko 300 učenika, a među njima i četvero naših učenika iz Srednje medicinske škole. Za ovu izazovnu godinu to je više nego zadovoljavajući rezultat. Posebno smo sretni da smo ove godine imali temu 'U mreži prijateljstva'. Čitali smo tri dobra naslova koja su sad u vlasništvu Gradske knjižnice i dostupni su za

čitanje drugim učenicima i građanima. Drago mi je da ne jenjava zainteresiranost za čitanje jer vjerujemo da mladi koji čitaju postaju ljudi koji misle«.

Zahvalnice su uručene i profesorima hrvatskog jezika i književnosti koji su učenike motivirali za sudjelovanje i organizirali natjecanje u školama.

Sara Ileš, jedna od učenica Srednje medicinske škole koja se plasirala na nacionalnu razinu, rekla je kako je sudjelovanje u kvizu bilo veliko zadovoljstvo:

»Više godina sam sudjelovala na 'Mreži čitanja', ali mi je ovo prvi put da se plasiram na nacionalnu razinu. Dojmovi su izuzetno pozitivni. Profesorica **Morena Rendulić** bila je uz nas i podržavala nas je i motivirala kroz cijelo natjecanje. Uživala sam čitajući sve četiri knjige. Smatram da su prilagođene našem uzrastu i mogu ih čitati učenici svih razreda srednje škole«.

Na početku svečanosti učenike je pozdravila ravnateljica NIU *Hrvatska riječ* **Karolina Bašić** i čestitala im na uspjehu u kvizu, kao i tome što gaje ljubav prema knjizi i pisanoj riječi. Okupljenima se u ime Hrvatskog nacionalnog vijeća obratila i **Nataša Francuz**, koja je osim učenika posebno pohvalila i njihove mentore koji ih motiviraju, kao i Bernadicu Ivanković koja koordinira cijelim projektom.

A. G.

Kuhinja za duhovnu glad

Nije tome prošlo tako puno vremena, ma ni jedan ljudski vijek, kada su najveći skeptici smatrali da će zbog pojave televizije kazališta diljem svijeta polako utihnuti, sve do njihovog konačnog gašenja. Ista predviđanja iste kategorije ljudi bila su i u vezi s novinama i knjigama kada je internet omogućio njihovo elektroničko čitanje. Dobro, kazališta su kako-tako preživjela, ali je činjenica da se novine i knjige sve manje kupuju jer nove generacije sve vole instant i u skraćenoj formi: i novinski članak i poveću lektiru.

U obranu knjige, zapravo pisane riječi općenito, kod nas je odnedavno stao Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, odnosno njegova donedavna ravnateljica **Katarina Čeliković**. U izvještajima koje su prenijeli poneki lokalni mediji, a koji se nalazi i na stranicama *Hrvatske riječi*, može se pročitati motiv i cilj izmještanja »knjižnice« na ulicu, što je samo po sebi čin koji ne zaslužuje ništa drugo do li pohvalu.

Mala slobodna knjižnica, knjižnica na otvorenom i kako li je već njeni inicijatori nazivaju, može se vidjeti i na prilazu crkvi svetog Nikole u Čakovcu kao i u mnogim drugim mjestima u Hrvatskoj i u Europi i služi za razmjenu knjiga, časopisa, zbornika i ostalih tiskanih izdanja, a ono što joj je posebna odlika jest da je pristupačna svima koji to žele! Mala slobodna knjižnica, prva takve vrste u Subotici, imat će – kako je i sama Katarina Čeliković rekla – istu svrhu: bez ikakvih obaveza, svatko tko prođe Ulicom Laze Mamužića i zastane pored broja 22 moći će iz nje uzeti ono što nudi ili ju obogatiti nekim svojim primjerkom.

Hipotetički gledano, i to samo kroz ljubičaste naočale, Mala slobodna knjižnica može postati mnogo više od početnog pridjeva koji u svom nazivu nosi. Može, recimo, postati mjesto na koje će svraćati pasionirani ljubitelji knjige kako bi međusobno razmijenili poruke što ih zanima, što bi tamo voljeli vidjeti ili pak što sami nude. Ako se takvo što i dogodi, nije nezamislivo da će se u pretincu Male slobodne knjižnice naći i poneka enciklopedija, rječnik ili pak klasik književnosti čiju vrijednost nisu pregazila ni stoljeća, ni televizija, ni internet. Uostalom, dovoljno je samo prošetati Buvljakom (najbolje subotom), i to onim dijelom gdje se prodaju starudije, pa vidjeti što se sve od knjiga nabacanih na gomilu može (pro)naći. I po kojim cijenama! Za 20, 50, 100 ili nešto više dinara može se

kupiti stari naslov za koji se (ako ga uopće ima) u knjižarama plaća višestruko viši iznos. Stalni posjetitelji sajмова knjiga, u Beogradu ili Zagrebu svejedno, znaju da se ista transakcija može napraviti i na štandovima s antikvarnim knjigama gdje ih se također može kupiti po 50, 100 ili 150 dinara.

Iako nemamo podataka o tome koliko se u Subotici godišnje proda knjiga, pa čak niti o tome koliko ih se tijekom godine iznajmi u Gradskoj knjižnici, osnovano je pretpostaviti da mnogi naši sugrađani ljubav prema knjizi iskazuju i na način da ju čitaju, pa i kupuju. Osnovano je također pretpostaviti i da mnoge od njih čame po kutovima soba, postaju bezimene u kartonskim kutijama ili pak skupljaju još jedan sloj već odavno debele paučine na tavanima. E,

upravo se na takvim mjestima krije potencijalno blago: od **Marxovog Kapitala**, preko sabranih djela **William Shakespearea** do **Ključa nebeskog Leszeka Kołakowskog** i još tko zna koliko bajki iz **Kraljevine Lajlonije** (istoga autora) krije se u već uobičajeno zaboravljenim kutovima mnogih domaćinstava i samo čeka da bude otkriveno i nada se novom vlasniku.

Mjesto za to sada postoji, zove se Mala slobodna

knjižnica i kao takva može zamijeniti i svaki antikvarijat ili pak Buvljak, a da se ima svijest o tome kako je riječ o općem dobru, jer je sve besplatno i zasnovano isključivo na dobroj volji. Mala slobodna knjižnica stoga može postati mjesto svih Subotičana, pa i onih koji u naš grad dođu iz drugih sredina, gdje će se znanje istodobno i tražiti i nuditi, bez obzira na jezik i pismo, što Subotičanima i inače nije strano. Možda će upravo poneka skripta, kuhar ili knjiga o ljekovitom bilju pomoći nekom studentu, hedonistu ili pak onome tko pazi na svoje zdravlje da popuni rupu vlastitog neznanja. Uz već uobičajene slike vrećica s hranom, okačenim o ograde na prometnim mjestima u gradu, a namijenjenih onima koji ni za kruh nemaju, Mala slobodna knjižnica može vrlo lako poslužiti i kao narodna kuhinja za utoljavanje duhovne gladi. Ali, o njejoj sudbini – dobroj ili lošoj – odlučit ćemo isključivo mi sami. Svatko ponaosob.

Z. R.

Dužijanca malenih 2025.

Najmlađi zahvalili za plodove zemlje

U Đurđinu su priređene igre, radionice i priskakanje vatre, a sutradan je mališane u subotičkoj katedrali okupila sveta misa zahvalnica

Dužijanca malenih najveća je dječja manifestacija Hrvata u Srbiji. Održana protekloga vikenda, 21. i 22. lipnja, u Đurđinu i Subotici, manifestacija je i ove godine ugostila lijep broj sudionika. U subotu je, u organizaciji Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo*, održan prigodan zabavno-edukativni program koji je okupio nekoliko kulturno-umjetničkih društava, kao i djecu iz Subotice i okolice. Predsjednica organizacijskog odbora *Dužijance malenih* **Tanja Stantić** rekla nam je kako je ovo 18. po redu, a druga koja se organizira na salašu Udruge bunjevačkih Hrvata *Dužijanca* u Đurđinu.

Nove generacije

»Cilj nam je povezati veliku i malu *Dužijancu* kako bismo privukli mlađe naraštaje kako bi se uključili i u rad velike *Dužijance*. Na taj način nove generacije mogu stasati uz *Dužijancu*, tako jedino možemo sačuvati naše običaje. Netko je nama ovo ostavio, stoga imamo dužnost učiniti isto za buduće naraštaje, prenijeti im ljubav prema *Dužijanci*. Od gostiju nam već treću godinu dolazi KUD *Ivan Goran Kovačić* iz Ivankova iz Hrvatske, oni će biti ovdje oba dana. S nama su danas i HKU *Antun Sorgg* iz Vajske, a prvi put su nam tu Slovaci iz KUD-a *Petrovska družina* iz Bačkog Petrovca. Tu nam je danas stotinjak djece, kao i svake godine, imamo igre na temu

takmičenja risara i *priskakanja vatre*, budući da ćemo u večernjim satima održati i tu manifestaciju u sklopu redovitog programa *Dužijance 2025*. Igre koje ćemo igrati danas su obučni risari i risaruše, napraviti bunar od *čutaka*, nositi vodu kao vodonoša, pletenje pletenica, kao i gađanje iz *fracke* što je postala neizostavna igra na *Dužijanci malenih*«, ispričala nam je Tanja Stantić.

Ravnatelj UBH-a *Dužijanca* **Marinko Piuković** naglasio je važnost edukacije mladih, a *Dužijanca malenih* i misa koja je održana sutradan upravo je to što je potrebno kako bi se djeca i mladi uveli u njegovanje vlastite tradicije.

»Osim *Dužijance malenih*, tu je i *priskakanje vatre*. Želja nam je bila da djeca, osim učenja o tome što je *Dužijanca*, što su risari i risaruše i što oni rade, sudjeluju i u *priskakanju vatre*. Time imamo priliku pokazati im što znači oživjeti stare običaje«, rekao je Marinko Piuković.

Između dvije manifestacije djeca su također naučila kako pletiti »vinac od ivanjskog cvića« na radionici koju je vodila **Barbara Piuković**.

»Spajanjem strukova *ivanjskog cvića* koja se slože u oblik vijenca, veže se čvor na početku vijenca, te se on cijeli obmota uzicom konoplje do kraja. Cure su nekada nakon *priskakanja vatre* bacale vijenac na drvo duda, pa na kojoj strani bi se zadržao, na tu stranu su vjerovale da će se udati«, ispričala nam je Barbara.

Misa zahvalnica

Središnji dio programa održan je u nedjelju, 22. lipnja, kada su djeca izrazila zahvalnost za plodove zemlje. Predvodili su ih mali bandaš **Ivan Vukov** i mala bandašica **Sara Vojnić Hajduk**. Svečanu misu u katedrali sv. Terezije Avilske u Subotici predslavio je katedralni župnik mons. **Stjepan Beretić**, uz suslavlje predsjednika UBH-a *Dužijanca*, župnika župe sv. Roka, mons. dr. **Andrije Anišića** i vlč. **Dragana Muharema**.

U prigodnoj homiliji mons. Beretić se obratio djeci i prisutnima:

»Isus kaže da je primio pomazanje Duha Svetoga zato da radosnu vijest

navijesti siromasima. Kad su apostoli primili Duha Svetoga, primili su hrabrost da neustrašivo propovijedaju. Prorok Izaija piše da će Gospodin izliti duh molitve na Izraelce. Izlio je Bog Duha Svetoga na Isusove učenike, izlit će Duha Svetoga i na ove djevojčice i dječake da vole našu zemlju, da joj se posvete, da zavole Crkvu i njivu i zlatne klasove. Na *Dužijancu* se ide čista srca. Sveta ispovijed nas pere od grijeha i nečistoća. Zasijane njive pratimo molitvom jer Bog daje da one rode».

nadolazećim tjednima proslaviti *Dužijancu* u svojim župama.

Djeca su aktivno sudjelovala u misnom slavlju – čitala su Božju riječ, molitvu vjernika te prinijela darove. Nakon mise, ispred spomenika biskupu i prosvjetitelju **Ivanu Antunoviću** snimljena je zajednička fotografija svih sudionika, a potom su djeca, uhvativši se za ruke, odigrala bunjevačko i šokačko kolo na platou ispred katedrale. Ove godine djeci iz HKC-a *Bunjevačko kolo* pridružili su se i gosti iz KUD-a *Ivan Goran Kovačić* iz Ivankova.

Slavlje je nastavljeno u prostorijama HKC-a *Bunjevačko kolo*, gdje su djeca predala kruh predsjedniku Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća **Marinku Katiću**. On je tom prilikom rekao kako s velikom radošću prima ovaj kruh:

»Ovaj kruh simbol je ljubavi, vjere i zajedništva. On je tiha priča svakoga risara. Nosi znoj, ali nosi i nadu. Nosi sjećanje na naše pretke i vjeru u našu budućnost. U ime Hrvatskog nacionalnog vijeća želim zahvaliti svima koji rade na očuvanju naše baštine i naše *Dužijance*. Ona nije samo običaj. Ona je živa poruka da bez korijena nema stabla, da bez vjere nema roda, a bez zajedništva nema naroda«.

Mali bandaš i bandašica uručili su mons. Beretiću simboličan dar u znak zahvalnosti za 18 godina neprekidnog vođenja misnog slavlja u sklopu *Dužijance malenih*, od samih njezinih početaka.

I. U. i A. G.

Na kraju propovijedi mons. Beretić poželio je djeci mnogo uspjeha i tijekom iduće školske godine, a u učenu će im Isus uvijek biti pomoćnik, kako je naglasio.

Na oltaru su, uz malog bandaša i bandašicu, bili i ostali mali bandaši i bandašice iz okolnih mjesta, koji će u

Dužijanca 2025. – najava događanja

6. srpnja – *Dužijanca* u Bajmaku – crkva sv. Petra i Pavla, Bajmak – 10 sati
 12. srpnja – *Takmičenje risara* – njiva kraj crkve sv. Josipa Radnika u Đurđinu – od 6.30
 13. srpnja – *Dužijanca* u Tavankutu – crkva Presvetog Srca Isusova, Tavankut – 10.30 sati
 19. srpnja – *Natjecanje u pucanju bičevima* – Risarski salaš u Đurđinu – 18 sati
 20. srpnja – *Dužijanca* u Žedniku – crkva sv. Marka Evanđelista, Žednik – 9.30 sati.
 22. srpnja do 7. kolovoza – radionica čišćenja žita i pletenja vijenaca – dvorište župe sv. Roka, Subotica

23. srpnja – Otvorenje izložbe *S Božjom pomoći* – Galerija Dr. Vinko Perčić, Subotica – 19 sati
 24. srpnja – Postavljanje izloga u središtu grada za natjecanje aranžera izloga, Subotica – tijekom dana
 27. srpnja – *Dužijanca* u crkvi Presvetog Trojstva u Maloj Bosni – 10 sati
 – Konjičke utrke *Dužijanca* – Gradski hipodrom, Subotica – 14 sati
 31. srpnja – Izložba slika s XXVIII. Međunarodne likovne kolonije *Bunarić* – HKC *Bunjevačko kolo*, Subotica – 18 sati
 31. srpnja do 2. kolovoza – XXIX. Međunarodna likovna kolonija *Bunarić* – HKC *Bunjevačko kolo*, Subotica

Tavankutsko kulturno lito 2025.

Priskakanje vatre **na Sv. Ivana Cvitnjaka u Tavankutu**

Priskakanje vatre na Sv. Ivana Cvitnjaka, kao šesti događaj u okviru *Tavankutskog kulturnog lita 2025.*, održano je u utorak, 24. lipnja, tradicionalno na dan proslave spomenutog sveca, na etnosalašu *Balažević* u Tavankutu.

Svoje umijeće i hrabrost u preskakanju vatrenog plamena pokazali su članovi mjesnog HKPD-a *Matija Gubec*, obučeni u nošnje i po običaju bos, a pridružili su im se i pojedini mještani i posjetitelji iz okolnih naselja i Subotice.

Tajnik tavankutskog *Gupca*, organizatora događaja, **Ivica Dulić** navodi kako ovaj običaj organiziraju blizu 15 godina, a o njegovoj simbolici kaže:

»Njegova simbolika je u snagi vatre, da ona odnosi zlo, bolest. Često su žene s dicom priskakale vatru da bi ona bila zdrava; ako su momak i djevojka zajedno priskočili vatru, to bi značilo da im je zagaranirana ljubav; ako je kogod bio bolestan, virovo je da će ozdravit ako priskoči vatru. Po običaju, oni koji priskaču tribali bi bit bos, pa je tako i ove godine, jel tu je virovanje u zemlju, tj. dodir tila sa zemljom da to ima posebnu moć. Ima ko blagdan Sv. Ivana Cvitnjaka zove 'litnjim Božićom', jel je od današnjeg dana do Badnjeg dana tačno šest miseci. Priskakanje vatre prate tamburaši, a kad se vatra ugasi, što bude kad se smračiva, zaigra se kolo i parovne igre kod koji važnu simboliku ima vinčić od cviča koji djevojka drži u ruci. Kad joj momak priđe i metne joj ga na glavu, a ona ga ne skine, znači da želi igrati s njim«.

I. P. S.

Predstavljena nova knjiga Stipana Jaramazovića

Crkvena i pučka glazbena tradicija subotičkih Bunjevaca Hrvata

»Ova knjiga zaista može imati jednu vanvremensku, potpuno široku primjenu gdje god je potrebno da netko oživi taj stari muzički svijet bačkih Bunjevaca«, rekla je etnomuzikologinja Julijana Baštić. »Ovo Stipanovo djelo nije samo o glazbi, nego je i o nama. I to što on želi sačuvati nisu samo note i riječi pjesama, nego prvenstveno duša našega čovjeka, ono što on jest a što glazbom najbolje može izraziti«, istaknuo je vlč. Dragan Muharem

Crkvena i pučka glazbena tradicija subotičkih Bunjevaca Hrvata naziv je nove knjige jednog od osnivača i dugogodišnjeg umjetničkog voditelja Subotičkog tamburaškog orkestra, te vrsnoga poznavatelja tambure i tamburaške glazbe **Stipana Jaramazovića**, koja je predstavljena u ponedjeljak, 23. lipnja, u HKC-u *Bunjevačko kolo* u Subotici.

Važnost knjige i u njenoj praktičnoj primjeni

Novi biser na bunjevačkoj glazbenoj i kulturnoj ogrlici, kako je nazvao novu Jaramazovićevu knjigu jedan od njenih recenzenata **Mihael Ferić** iz Slavenskog Broda, jedan od istaknutih poznavatelja narodne glazbe u Hrvatskoj, nije Stipanovo prvo knjiško čedo.

Naime, nakon odlaska u mirovinu nastavio je biti aktivan u području tamburaške glazbe te je tako svoje pedagoško iskustvo u obuci, skupa sa svojom kćerkom **Sonjom Berta**, profesoricom tambure, pretočio u šest tzv. priručnika nazvanih *Škola tambure vojvođanskog sistema* i to za E prim, A basprim, E basprim, čelo, kontru i

bas. Također, na području gradnje tambura, izdana mu je knjiga *Teoretska razmišljanja o gradnji tambura*.

Kako za svoju najnoviju knjigu kaže njen autor, kada je počeo raditi na njoj, cilj mu je bio prikupiti sve one melodije koje su tradicionalne kod subotičkih Bunjevaca Hrvata.

»Mislio sam da će to biti lako, budući da sam već preko 60 godina u toj materiji. Međutim, pokazalo se da to nije baš tako jednostavno, jer ova knjiga sadrži crkvene melodije koje se pjevaju samo u ovim krajevima (adventske, božićne, korizmene, uskrsne...), običajne (kraljičke, grok-talice, dječje pjesme i brojalice, žetelačke, svatovske, preljске...), potom bunjevačka kola i igre, a tu su i zapisi o pojedinim stvarateljima umjetničke glazbe, odnosno onima koji su čuvali glazbenu tradiciju Bunjevaca Hrvata. Da bih upotpunio tu zbirk, našao sam tri zapisivača koji su pravili zapise polovinom prošlog vijeka i ranije, pa sam i njihove zapise, budući da su karakteristični baš za Hrvate Bunjevce u Subotici, ubacio u nju i tako dobio vrlo veliko bogatstvo materijala koje sam morao sortirati u dvije knjige«, istaknuo je Stipan Jaramazović te dodao kako je ovo djelo namijenio svima koji se bave istraživanjem

ovog melosa, poput etnomuzikologa, potom studentima, ljubiteljima ovih pjesama i kako mu je namjera da sve knjižnice, pogotovo one koje se bave ovom strukom, imaju ovu knjigu.

Stručni osvrt na nju dala je jedna od recenzentica, etnomuzikologinja **Julijana Baštić**.

»Gledajući iz ugla etnomuzikologa, ova knjiga ima neizmjernu važnost, ne samo zašto što predstavlja jedno sveobuhvatno viđenje cjelokupne pučke i crkvene glazbe bačkih Bunjevaca, već ima i posebnu vrijednost jer sadrži u sebi bunjevačke groktalice odnosno epsko-lirski žanr koji je gotovo iščezao iz prakse. Njezin značaj je i u tome što sadrži pjesme koje je inače teško zabilježiti, a to su one koje se izvode u posebnim intimnim

trenucima, odnosno one vezane za pogrebne običaje, te uspavanke. Važnost ove knjige ogleda se i u njenoj praktičnoj primjeni, jer su tu gotovi aranžmani nekih bunjevačkih igara, pjesama koji su već obrađeni za tamburaški orkestar i spremni za izvođenje. Ova knjiga zaista može imati jednu vanvremensku, potpuno široku primjenu gdje god je potrebno da netko oživi taj stari muzički svijet bačkih Bunjevaca. Ona predstavlja jedno opsežno djelo i za publiciranje ovako nečeg bili su potrebni veliko znanje, umijeće, ali i hrabrost«, rekla je Baštić, koja trenutno pohađa doktorske akademske studije na Fakultetu muzičke umjetnosti u Beogradu te se bavi istraživanjem tamburaške prakse u Srbiji, kroz prizmu odnosa glazbe, izvođačkih aspekata, prostora i ideologije. Također svira i tamburu.

Djelo ne samo o glazbi već i o narodu

Knjiga *Crkvena i pučka glazbena tradicija subotičkih Bunjevaca Hrvata* izašla je u nakladi Subotičkog tamburaškog orkestra i Udruge Marija.

Dirigentska STO-a **Marijani Marki** ovom je prigodom rekla kako orkestru koji vodi nakladnička djelatnost nije prioritetna, ali iza sebe u prethodnim desetljećima ima više izdanja, kako na nosačima zvuka tako i u nekoliko knjiga, među kojima su četiri knjige *Škola tambure vojvođanskog sistema*.

»Što se tiče ove nove knjige, tu orkestar nije samo u ulozi nakladnika, već je od samog početka pomagao Stipanu na njenom stvaranju, jer su mnoge melodije i aranžmani koji se nalaze u njoj zapisani i aranžirani za potrebe izvođenja STO-a. Mnogi od njih sviraju se i danas«, rekla je Marki.

Glavni i odgovorni urednik Radio Marije vlč. **Dragan Muharem** istaknuo je kako su liturgijska i svjetovna glazba usko vezane jer izvire iz istog srca:

»Naš dragi maestro Stipan na jednom je mjestu okupio sve ono što je blisko srcu i uhu ljudima ovoga podneblja. Ono što kao svećenik smatram iznimno važnim i vrijednim jeste što je maestro u svoje djelo integrirao crkveno i narodno, pokazajući time da se to ne može razdvajati. Liturgijska glazba i ona tradicijska, svjetovna usko su vezani jer izvire iz istoga srca. To govori nešto o nama. Da je isti narod koji pobožno moli i pjeva u crkvi, ali zna i zaigrati u kolu i zasvirati tamburicu. Zato ovo Stipanovo djelo nije samo o glazbi, nego je i o nama. I to što on želi sačuvati nisu samo note i riječi pjesama, nego prvenstveno duša našega čovjeka, ono što on jest a što glazbom najbolje može izraziti«.

Knjigu je na hrvatski prevela dugogodišnja djelatnica u ovdašnjim medijima na hrvatskom jeziku, novinarka i korektorka u tjedniku *Hrvatska riječ* **Ivana Petrekanić Sič**, koja je, među ostalim istaknula da se važnost ovog djela ne ogleda samo u tome što predstavlja jedinstvenu riznicu pučkih i crkvenih pjesama našeg ovdašnjeg svita, već što zahvaljujući, prije svega notnim zapisima i tekstovima pjesama, od velike koristi može biti brojnim kulturno-umjetničkim društvima na ovim prostorima, prvenstveno njihovim tamburaškim, ali i folklornim odjelima, tj. sekcijama. Tako se već sada nalazi u vlasništvu HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice i HKUD-a *Vladimir Nazor* iz Sombora.

U glazbenom dijelu programa ove književne večeri nastupili su članovi STO-a.

Izdavanje knjige, koja se po cijeni od 2.000 dinara za sada može naručiti putem Facebook stranice Stipana Jaramazovića, sufinancirali su Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog Republike Srbije i Središnji državni ured za Hrvatske izvan Republike Hrvatske.

H. R.

Marijanski pučki festival u Monoštoru

Pjesme iz starih molitvenika i pjesmarica

Kulturno-umjetničko društvo Hrvata *Bodrog* bilo je u subotu, 21. lipnja, domaćin Međunarodnog marijanskog pučkog festivala koji je na koncertu u crkvi sv. Petra i Pavla okupio pjevačke skupine iz Hrvatske, Tavankuta i Monoštora. Na koncertu su se pjevale marijanske božićne pjesme.

»Prvi puta smo ovdje. Ovo je naš uzvratni posjet jer su Monoštorci prije nekoliko godina bili naši gosti. Večeras izvodimo pučke pjesme koje su posvećene Mariji i koje se pjevaju u božićno vrijeme. Postoje zapisi tih pjesama, koje je davno zapisao netko iz naroda i te se pjesme i danas pjevaju u crkvi«, kazao je predsjednik KUD-a *Seljačka sloga* iz Bogdanovaca **Mario Kiš**.

»Podjednako radimo na očuvanju i svjetovnih i crkvenih pučkih pjesama, i marijanske pjesme su redovito na našem repertoaru. Nastojimo prikupiti ono što još nije zapisano, a ono što je već zapisano a nije izvedeno nastojimo uvrstiti u svoj repertoar i oživjeti ono što se vrlo rijetko ili gotovo uopće ne izvodi. Večeras se predstavljamo crkvenim puč-

kim pjesmama s područja Slavonije, Baranje i Srijema. Stare su stotinjak godina«, kaže **Tamara Čern** iz ŽPS-a *Šokice Šokačke grane* iz Osijeka.

Na festivalu su sudjelovali i HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta, KUD *Posavec* iz Kaniže, te domaćini *Bodroški mališani*, ŽPS *Kraljice Bodroga* i MPS *Bodroški bečari*.

Festival marijanskog pučkog pivanja (kasnije nazvan Međunarodni marijanski pučki festival) utemeljili su prije 20 godina predsjednik Katoličkog društva za kulturu, povijest i duhovnost *Ivan Antunović* mons. dr. **Andrija Kopilović** i tadašnja predsjednica *Bodroga* **Marija Turkalj**.

»Oni su nas obvezali da budemo čuvari marijanskih pučkih napjeva. Znamo da je Monoštor riznica marijanskih pjesama na ovim prostorima«, kazala je predsjednica KUD-a Hrvata *Bodrog* **Anita Marijanović Đipanov**.

Kraljice Bodroga za jubilarni marijanski festival odabrale su pjesme stare više od 100 godine i koje se i danas pjevaju u crkvi.

»Trudimo se oživjeti zaboravljene marijanske pučke napjeve. Nekada se marijanska pisma mogla čuti na misama, a danas se mogu čuti i na pojedinih događajima van crkvenih prostora. *Kraljice Bodroga* snimile su i nosač zvuka s marijanskim pismama. Mogu reći da je posljednjih deset godina sve više koncerata i u Hrvatskoj i u Srbiji na kojima se izvode marijanske pisme«, kazala je Đipanov Marijanović.

Z. V.

Izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan Hrvatske

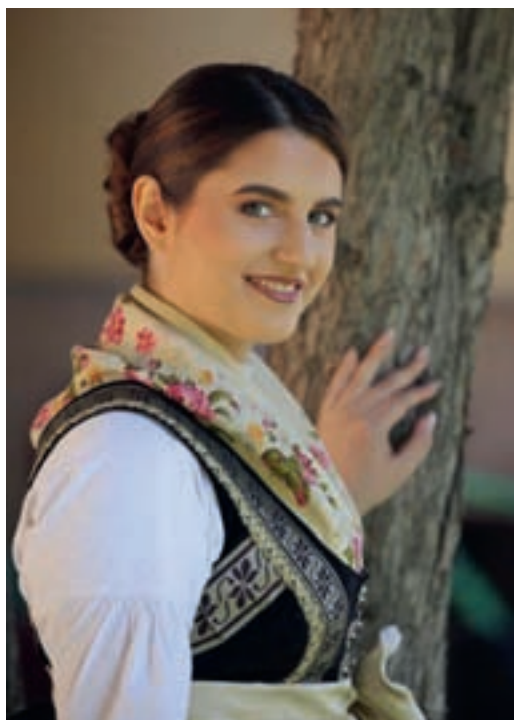
Glasujte za Hrvatice iz Srbije

I na ovogodišnjoj, 12. reviji tradicijske odjeće i izboru najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan Hrvatske, sudjelovat će i Hrvatice iz Srbije. U pitanju su **Ana Rukavina** iz Subotice (iz HKC-a *Bunjevačko kolo*) i **Ivana Paštrović** iz Sombora (predstavница HKUD-a *Vladimir Nazor*), odjevene u bunjevačku nošnju. Središnji program smotre održava se

5. srpnja u Tomislavgradu (BiH), a u susret tome organizirano je i online glasovanje za izbor najfotogeničnije sudionice. Glasovanje je moguće na internetskoj stranici udruge *Stećak* – www.udruga-stecak.com, kao i preko Facebook stranice udruge, do 5. srpnja u 17 sati.

Reviju, čiji program traje od 30. lipnja do 6. srpnja, organizira Udruga za očuvanje i promicanje tradicijske kulture u Bosni i Hercegovini *Stećak* u suradnji s Hrvatskom maticom iseljenika i Kulturno informativnim centrom Tomislavgrad. Projekt se realizira uz financijsku potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Vlade Hercegbosanske županije, Federalnog ministarstva kulture i sporta, Federalnog ministarstva okoliša i turizma, Grada Biograda na Moru i Općine Tomislavgrad.

H. R.

Ana Rukavina

Ivana Paštrović

Mala slobodna knjižnica otvorena i u Subotici, u kapiji ZKVH-a

Uzmi i čitaj!

U okviru kapije Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata (na adresi Laze Mamužića 22) postavljena je Mala slobodna knjižnica koja je svečano otvorena u utorak, 24. lipnja. Pod sloganom *Uzmi – čitaj!*, ova je knjižnica zamišljena kao mjesto na kojem zainteresirani prolaznik može besplatno i bez evidencije uzeti knjigu, pročitati je i potom ju vratiti ili zadržati. Također, mjesto je to gdje građani mogu ostaviti svoje knjige i časopise, čime se želi poticati i razmjena publikacija. Subotička mala knjižnica u prvom redu nudi naslove iz naklade Zavoda i drugih hrvatskih nakladnika u Srbiji, a vremenom će biti dopunjavana i knjigama na drugim jezicima. Kako je naglašeno, knjižnica je »napunjena« nekoliko dana prije otvorenja, a nekoliko naslova već je nedostajalo.

Knjižnicu su svečano otvorili v. d. ravnatelj i bivša ravnateljica ZKVH-a **Josip Bako** i **Katarina Čeliković**.

»U sklopu infrastrukturnog projekta novog ulaza u Zavod javila se ideja da tome damo novi sadržaj – uličnu knjižnicu. Imamo nakladničku djelatnost, dobivamo knjige kao donacije, te to što imamo želimo podijeliti s drugima. Ujedno, ovaj projekt predstavlja dio napora da kao ustanova kulture budemo vidljiviji na kulturnoj mapi grada Subotice, gdje je naše sjedište. U planu su nam i neki drugi projekti čime želimo u Zavod privući više publike i dobiti mogućnost za dodatnu komunikaciju s njima«, kaže Josip Bako.

Katarina Čeliković je istaknula kako je Mala slobodna knjižnica u Subotici nastala po uzoru na slične projekte u Hrvatskoj, Europi, ali i u nekoliko gradova u Srbiji, koji za cilj imaju poticanje čitanja i podizanje svijesti o vrijednosti knjige.

»Naš uzor bila je Mreža malih slobodnih knjižnica u Hrvatskoj, koja sada ima više od 350 knjižnica u kućicama na otvorenom. Prvu ovakvu knjižnicu otvorili smo ranije u Plavni, plan nam je otvoriti ih i u drugim mjestima u suradnji s hrvatskim udrugama, sljedeća će biti u Surčinu«, rekla je Čeliković te dodala kako su knjižnica u Subotici i Plavni upisane na internetsku mapu hrvatske Mreže malih slobodnih knjižnica.

Mala slobodna knjižnica u Subotici postavljena je uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

D. B. P.

30 godina od vraćanja hrvatskog predznaka

SUBOTICA – Prije tri desetljeća, na godišnjoj skupštini održanoj 18. lipnja 1995. godine, donesena je odluka da tadašnje Kulturno-umetničko društvo *Bunjevačko kolo* vrati hrvatski predznak i promijeni naziv u Hrvatski kulturni centar *Bunjevačko kolo*. Podsjetimo, Društvo je osnovano na skupštini 18. siječnja 1970. godine kao Hrvatsko kulturno-

umjetničko društvo (HKUD) *Bunjevačko kolo*, ali 1973. briše svoj nacionalni predznak te postaje Kulturno-umetničko društvo (KUD) *Bunjevačko kolo*. Razlog ovoj izmjeni bilo je gušenje ideja Hrvatskog proljeća među Hrvatima u Subotici i Bačkoj, na čijem je valu *Bunjevačko kolo* i osnovano. U povodu ove obljetnice HKC *Bunjevačko kolo* je na svojoj Facebook stranici objavilo dio snimke sa skupštine iz 1995. godine. Ovaj materijal snimio je **Zvonimir Sudarević**.

Inače, *Bunjevačko kolo* ove godine obilježava i 55 godina od osnutka. Jedna je od najznačajnijih udruga i predstavnika u amaterskoj kulturi ovdašnjih Hrvata.

Jelačić u Novom Čiču

PETROVARADIN – HKPD *Jelačić* iz Petrovaradina sudjelovalo je 21. lipnja na jubilarom 20. međunarodnom susretu folkloru i tamburaške glazbe *Ivanje u Novom Čiču*, jednoj od najznačajnijih kulturnih manifestacija Zagrebačke županije.

Manifestacija je okupila osam folklornih skupina iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Slovenije i Srbije. U ime *Jelačića* zajednički su nastupili njihov tamburaški orkestar i

zbor, predstavivši dio kulturne baštine hrvatske zajednice iz Petrovaradina.

Članovi Društva sutradan su posjetili Zaprešić i Nove dvore, gdje se nalazi posljednje počivalište bana **Josipa Jelačića**, rođenog Petrovaradinca, čije ime Društvo s ponosom nosi. Tamo su izveli i nekoliko pjesama, a dobrodošlicu im je tom prilikom poželio i zaprešićki dogradonačelnik **Željko Barun**.

Posjet su nastavili u Zagrebu, gdje su obišli banov spomenik na Trgu bana Jelačića, a posjetili su i spomenik kralju **Tomislavu**, u okviru obilježavanja 1100. obljetnice Hrvatskoga kraljevstva.

M. U.

Koncert sestara Sokač u Beogradu

BEOGRAD – Sestre **Iva** i **Ana Sokač**, pijanistica i violonistica, održale su u utorak, 24. lipnja, koncert u Konaku kneginje Ljubice u Beogradu. Predstavile su se djelima **Bacha, Beethovena, Chopina, Scriabina...** Nakon solo nastupa, kao duo odsvirale su **Montijev Čardaš** i temu uz filma *Šindlerova lista*.

Iva i Ana Sokač višestruko su nagrađivane mlade glazbenice. Nedavno su diplomirale na vokalno-instrumentalnom odsjeku Muzičke škole *Stanković* u Beogradu, u klasi prof. **Ivane Jasići** i prof. **Martine Miler**. Sudjelovale su na republičkim natjecanjima i festivalima, a dodatno se usavršavale pohađajući seminare, masterclassove te konzultacije kod eminentnih profesora iz zemlje i inozemstva.

Bunjevačko kolo u Čačincima

SUBOTICA – Izvođački folklorni ansambl HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice nastupio je 19. lipnja na 12. Smotri folkloru u Čačincima. Osim nastupa na smotri, sudjelovali su u tijelovskoj procesiji i na svetoj misi u tom mjestu. *Kolo* se predstavilo s tri koreografije: *Kak je vel'ka ljubav med nami* (pjesme i plesovi Međimurja), *Splet bunjevačkih plesova* i *Momačko kolo*.

Tavankučani u Lazarevcu

TAVANKUT – Proteklog vikenda, 20. lipnja, srednja folklorna skupina HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta nastupila je na Međunarodnom festivalu folkloru u sklopu manifestacije *Dani Lazarevca*.

Predavanje o Šokcima u Baji

BAJA – Predsjednik HKPD-a *Silvije Strahimir Kranjčević* iz Brega **Milorad Stojnić** održao je predavanje o šokačkim Hrvatima i njihovoj nošnji u sklopu *Noći muzeja* u Baji (Mađarska), u muzeju *István Türr*.

»Velika mi je čast što sam imao priliku govoriti o Šokcima i bogatstvu šokačke nošnje pred ovako divnom publikom«, kaže Stojnić.

Tragovi hrvatskih kipara u Srbiji (VI.)

Frano Kršinić – trag u Beogradu i Užicu

*Kipar Frano Kršinić autor je, među ostalim, i spomenika
Nikoli Tesli u Beogradu te Josipa Broza Tita u Užicu*

Zajednički kalendar manjinskih hrvatskih institucija u Srbiji za 2025. godinu prikazuje odabrana djela hrvatskih kipara u Srbiji koja pripadaju segmentu javne spomeničke baštine. Svakog mjeseca u tjedniku *Hrvatska riječ* predstavljamo spomenuta djela. U lipnju predstavljamo djela kipara **Frane Kršinića** – spomenik Nikoli Tesli u Beogradu i Josipa Broza Tita u Užicu.

Školovanje i karijera

Frano Kršinić (Lumbarda na Korčuli, 1897. – Zagreb, 1982.) u Korčuli je učio klesarstvo od oca te u klesarskom odjelu obrtno škole (1909. – 1912.). Potom završava kiparsko-kamenorezačku školu u Hoćicama 1916. i Akademiju likovnih umjetnosti u Pragu 1920. godine nakon čega djeluje kao slobodni umjetnik u Pragu i Zagrebu. Boravio je u Beogradu od 1922., potom se 1924. seli u Zagreb i zapošljava na Akademiji gdje je od 1940. izvanredni, a od 1947. do umirovljenja 1967. godine redoviti profesor i voditelj Majstorske radionice. Bio je član Grupe nezavisnih umjetnika te suosnivač skupine *Zemlja*. Stvarao je u tradicionalnim kiparskim materijalima, trajno zaokupljen ženskom figurom te zavičajnom, portretnom i spomeničkom tematikom. Kršinić je realizirao brojne aktove i figuralne kompozicije u kojima je intimističkim pristupom obradio temu ženstvenosti.

Autor je i brojnih memorijalnih spomenika u Sisku, Zagrebu, Užicu, Beogradu, Adis Abebi i drugdje, samostalno ili u suradnji s **Antunom Augustinčićem**. Izlagao je samostalno u Zagrebu, Beogradu, Dubrovniku, Korčuli te kolektivno na izložbama u Zagrebu, Beogradu, Novom Sadu, Kijevu, Parizu, Splitu, Barceloni, Londonu, Veneciji i drugdje. Izlagao je i na XXII. i XXV. bijenalu u Veneciji

(1940. i 1950.). Dobitnik je Nagrade vlade FNRJ 1949., Nagrade grada Zagreba 1956., Ordena rada I. reda 1957., Nagrade *Vladimir Nazor* za životno djelo 1962., Ordena zasluga za narod sa zlatnom zvijezdom 1967., nagrade AVNOJ-a 1968., Ordena Republike sa zlatnim

vijencem 1977. te je izabran za počasnog građanina Korčule iste godine.

Bronca, kamen i mramor

Njegova pojava u hrvatskom kiparstvu označila je prekid s akademskim realizmom, secesijom i udaljavanje od

nacionalne romantike tzv. medulićevaca, članova istoi-menog udruženja osnovanog u Splitu 1908. godine (**E. Vidović, I. Meštrović, T. Krizman** i drugi). Svoje kipove izrađivao je uglavnom u bronci, kamenu i mramoru, a najviše domete postiže u lirskim ženskim aktovima i figuralnim kompozicijama (*Dijana*, 1928., *Majka i dijete*, 1940.). To su ujedno teme koje je najčešće modelirao – ženski likovi u tankim draperijama i aktovi punih oblina. Sažimanjem elemenata, mirnom linijom, idealizacijom i uravnoteženošću forme oblika iskazivao je blagost materinstva, ljepotu mladosti i erotičnost ženskog tijela (*Majka kupa dijete*, 1958., *Kupačica*, 1960.).

Potom slijede narudžbe za brojne spomenike širom tadašnje kraljevine: *Eugen Kumičić* (1934.) i *Don Frane Bulić* (1935.) u Zagrebu, potom u suradnji s Antunom Augustinčićem spomenik *Kralj Aleksandar* (Sušak, 1935.) i *Kralj Petar I.* u suradnji s **Ivanom Lozicom** (Sarajevo, 1940.). Nakon Drugog svjetskog rata Kršinić je često angažiran za izradu memorijalne skulpture narodnooslobodilačke borbe. Prvi takav spomenik je *Poziv na ustanak* u Grubišnom Polju (1950., uklonjen 1990-ih). Slijedi *Spomenik palim borcima NOB* u mjestu Bakar (1953.), potom izrađuje spomenik *Strijeljanje talaca* (1954.) na južnoj strani Strossmayerovog trga u Zagrebu. U Sisku se nalazio njegov rad *Spomenik ustanku* (1953.) koji je 1990-ih prebačen u Spomen-park Brezovica, gdje je bio oštećen te konačno i nestao uslijed krađe dijelova 2014. godine. Za Dubrovnik je modelirao *Spomenik borcima* (1954., uklonjen 1992.) u obliku borca na straži. U suradnji s **Antunom Augustinčićem** Kršinić je 1955. radio na spomeniku žrtvama fašizma u Addis Abebi. Izradio je skice, te modelirao modele za šest narativnih reljefa o etiopskoj povijesti i talijanskim zločinima, te modelirao kipove na uglovima obeliska, dok su preostale likove modelirali Augustinčić i njegovi pomoćnici. S Augustinčićem ponovno surađuje na konjaničkom spomeniku Rasu Makonnenu u mjestu Harar u Etiopiji (1958.). U Splitu se nalazi Kršinićev posljednji javni spomenik, sjedeća skulptura slikara Emanuela Vidovića (1963.).

Kršinićeva djela nalaze se i u javnim zbirkama diljem Hrvatske i drugih zemalja. Možemo ih naći u Modernoj galeriji i Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu, Gradskom muzeju u Varaždinu, Galeriji likovnih umjetnosti u Osijeku, Muzeju moderne i suvremene umjetnosti u Rijeci, Galeriji umjetnina u Splitu, Umjetničkoj galeriji u Dubrovniku, Umjetničkoj galeriji u Sarajevu, Muzeju suvremene umjetnosti u Skoplju

i u *Tate Gallery* u Londonu. U Srbiji se mogu vidjeti u Beogradu – u Narodnom muzeju, Muzeju suvremene umjetnosti, Muzeju Jugoslavije, u Starom i Belom dvoru. U zbirci subotičkog Gradskog muzeja nalazi se jedna njegova medalja naziva *Sto godina sokola* (1934.) dok se u Zavičajnoj galeriji *Dr. Vinko Perčić* čuvaju dva njegova rada, gipsane skulpture *Diana* (ženski torzo) i *Portret supruge*, obje manjih dimenzija.

Djela u Srbiji

Kršinić je kao suradnik Antuna Augustinčića bio angažiran za izradu reljefa za postament Meštrovićevog *Spomenika zahvalnosti Francuskoj* na Kalemegdanu (1930.). Još jedan njegov rad smješten u neposrednoj blizini bila je *Molitva* (1930.), koja se danas nalazi u Narodnom muzeju. Kršinićeva skulptura *Karađorđ* iz 1937. nalazi se u predvorju Narodne skupštine Srbije. U velikom holu Skupštine su prilikom uređenja tada novoizgrađene skupštine postavljene bijele mramorne ženske figure koje služe kao personifikacije industrije, poljoprivrede, pomorstva i zanatstva. Prve dvije skulpture izradio je **France Gorše**, a druge dvije **Petar Pallavicini**, dok je Kršinić autor dvije brončane figure u okviru bočnih stubišta – *Prosvjete* i *Pravde*.

Spomenik Tesli u Beogradu

Danas vjerojatno najpoznatije Kršinićevo djelo u Srbiji je skulptura Nikole Tesle koja se nalazi ispred Elektrotehničkog fakulteta Univerziteta u Beogradu. Ova sjedeća brončana figura izrađena je 1956., a postavljena tek 1963. Naime, punih sedam godina skulptura je čekala u dvorištu Umjetničke livnice *Plastika* u Beogradu. Prvotni plan bio je da se skulptura postavi prilikom stogodišnjice

FOTO: BETA / Milan Obradović

ce Teslinog rođenja 1956. godine ispred Mašinskog fakulteta. Nesuglasice oko lokacije dovele su do toga da ova skulptura svoje mjesto dobije tek 1963. ispred ulaza Elektrotehničkog fakulteta u Beogradu. Odbor za postavljanje spomenika činili su dekan Elektrotehničkog i Arhitektonskog fakulteta **Dragiša Ivanović** i **Đurđe Bošković**, potom direktor Urbanističkog zavoda **Aleksandar Đorđević** i **Veljko Korać**, direktor Muzeja Nikole Tesle. Odlučeno je da spomenik ipak bude postavljen ispred zgrade Elektrotehničkog fakulteta na ulazu iz Bulevara kralja Aleksandra (tada Bulevara revolucije). Desetog studenog 1963. spomenik je svečano otkriven od strane visokog dužnosnika **Rodoljuba Čolakovića**, člana Centralnog komiteta SKJ.

Spomenik od bronce visine malo iznad tri metra postavljen je na četvrtasti kameni postament na kojemu se nalazila ploča od mesinga s upisanim imenom, ćirilničnim i latiničnim pismom, te godinama rođenja i smrti (danas je samo s natpisom na ćirilici). Kršinićev prikaz Tesle u jednoj gotovo piramidalnoj kompoziciji prikazuje sjedeći položaj Tesle pognutog u trenutku zadubljenosti u spise koje drži u svom krilu. Zanimljivo je da je Meštrovićeva skulptura Tesle u Zagrebu (izrađena 1955. – 1956.) donekle slično komponirana – njegov lik sjedi zamišljen i oslonjen na lijevo koljeno pogleda usmjerenog ka dolje. Identični odljev ovoga rada nalazi se i u mjestu Niagara Falls na granici SAD-a i Kanade, pristiglog kao poklon Jugoslavije SAD-u (1976.) te u Gospiću (1981., uništen 1992., replika postavljena 2021.). Za prvu novčanicu od 500 jugoslavenskih dinara koju je 1970. godine izdala Narodna banka Jugoslavije iskorišten je upravo Kršinićev spomenik Nikoli Tesli. Ista novčanica kasnije je reizdana 1978., 1981. i 1986. godine.

Skulptura Tita u Užicu

U razdoblju od studenog 1958. do lipnja 1961. u Užicu je izgrađeno novo središte grada – Trg partizana – široki plato okružen zgradama građenim u duhu internacionalnog modernizma. Programom državne proslave dvadesetogodišnjice ustanka i Užičke republike predviđeno je da se na Trgu postavi spomenik vođi ustanka i revolucije **Josipu Brozu**. Drugog srpnja 1961. godine u Užice je pristigao **Aleksandar Ranković**, tadašnji potpredsjednik Saveznog izvršnog vijeća i predsjednik Saveza udruženja boraca narodnooslobodilačkog rata, koji je sljedećeg dana, 3. srpnja, svečano otkrio spomenik te je potom otvoren i Muzej ustanka. Idućeg dana, 4. srpnja, održan je miting s 200.000 nazočnih građana u Krčagovu, selu kraj Užica gdje je predsjednik **Tito** održao govor, nakon čega je posjetio novi užički Trg sa spomenikom. Proslava u Užicu okupila je veliki broj uzvanika i građana, tadašnjih državnih rukovodilaca, delegacija iz raznih krajeva države i inozemstva, veleposlanika, predstavnika konfesija i druge ličnosti iz javnog i društvenog života tadašnje države.

Kršinić je skulpturu maršala Tita dovršio tijekom 1961. godine. Visina brončane skulpture iznosila je gotovo pet

metara skupa s postamentom na kojem je kip bio smješten. Skulptura je smještena na zapadni dio središnjeg trga. Tito je modeliran u gotovo monolitnoj formi, reduciranih detalja, bez posebnih atributa ali odlučnog držanja. Nosi vojnički šinjel koji je zakopčan, a lijevi rever prebačen je na desnu stranu. Na uniformi nema nikakvog čina

FOTO: Dragan Karadarević

što ostavlja dojam vojničke jednostavnosti. U blagom iskoraku desne noge, rukama uz tijelo te poluotvorenih šaka. Spomenik je uklonjen u vremenu opće histerije u kolovozu 1991. godine tijekom raspada SFR Jugoslavije. Srećom, skulptura je tada prebačena u Narodni muzej Užica u komu se nalazi i danas, služeći kao podsjetnik na doba kratkotrajne ali iznimno značajne Užičke republike, ali i kao baština iz doba zajedničke države na čijem se čelu 35 godina nalazio Josip Broz Tito. Unatrag nekoliko godina postojale su inicijative za vraćanje skulpture na izvorno mjesto, ali još uvijek nije došlo do pomaka u tom pravcu.

Branimir Kopilović

Lijepa lica dobre književnosti!
Nova knjiga u nakladi NIU »Hrvatska riječ«.

Knjiga se može nabaviti u NIU »Hrvatska riječ« po cijeni od 700 dinara.

Obljetnica smrti sluge Božjega oca Gerarda

Sin naših krajeva i našeg naroda

Karmelska zajednica i vjernici Grada Sombora te brojni hodočasnici u utorak su u dvorištu karmelske crkve u Somboru proslavili obljetnicu smrti sluge Božjega o. **Gerarda Tome Stantića**, karmelićanina.

Svečanu koncelebriranu misu predslavio je biskup Srijemske biskupije mons. **Fabijan Svalina** u zajedništvu s biskupom Subotičke biskupije **Franjom Fazekasem**, karmelićanima i svećenicima koji su hodočastili sa svojim vjernicima.

»Veliki je danas dan za zajednicu ovdje u Somboru jer se spominjemo preminuća oca Gerarda. Ali crkva danas slavi još jednog velikana, a to je sv. Ivan Krstitelj. On koji je svojim životom navijestio dolazak Sina Božjega. Kao da se na poseban način poklapaju ova dva sveta života«, kazao je na početku misnog slavlja biskup Svalina.

U svojoj propovijedi biskup Svalina kazao je da je Sluga Božji otac Gerard svojim krepovima i svojim životom oslikao milosrdno lice Isusa Krista »u brizi za tolike duše, kao i za potrebite onoga vremena, a na poseban način za bolesnike«.

»Kao redovnik i svećenik dobro je prepoznao i shvatio svoju ulogu i zadaću i iz snage vjere služio je potrebitima, onima koje je Isus stavio na njegov put. Njegov život i njegov primjer izazov je i kršćaninu današnjeg vremena. Iz njegovog života imamo primjer tolike zauzetosti za spasenje duše, za ispovijedanje tolikih potrebitih ljudi, upravo u ovim krajevima gdje je htio posvjedočiti Isusovu potpunu zauzetost za spasenje svakoga pojedinca«, kazao je biskup Svalina.

Bršančevo – svetkovina Tijela i Krvi Kristove

Dvojezično euharistijsko slavlje na svetkovinu Presvetog Tijela i Krvi Kristove, 19. lipnja u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske predvodio je biskup Subotičke biskupije **Franjo Fazekas** u zajedništvu sa svećenicima subotičkih i okolnih župa.

Tijelovo ili u narodu još poznato kao Br(a)šančevo je svetkovina koja spaja temelje vjere koju vjernici sudjelovanjem u procesiji javno svjedoče.

Ove godine u slavlje se uključio i lijepi broj djece – prvopričesnika iz subotičkih župa koji su u procesiji oko crkve pred Presvetim Oltarskim Sakramentom prosipali latice ruža. U procesiju su se uključili i mladi

Apostolski prvaci

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Vicepostulator o. **Zlatko Žuvela** je na kraju misnog slavlja kazao da je zajednička želja da se i među vjernicima Srijemske biskupije proširi poznavanje lika i djela oca Gerarda, te da mu se vjernici utječu u zagovoru za sve duševne i tjelesne potrebe.

U dvorištu karmelićanske crkve bili su izloženi radovi djece koji su prispjeli na likovni natječaj, koji je kao i literarni natječaj ove godine imao naziv »Dobre volje svaka duša«.

Otac Gerard rođen je 1876. godine na đurđinskim salašima, a preminuo je 1956. godine u Somboru. U Sombor je došao kao mladi karmelićanin 1904. godine, gdje je bio jedan od utemeljitelja karmelskog reda. Otac Gerard zaslužan je i za širenje karmelskog reda na tlo Hrvatske. Prvi razgovori počeli su uoči Drugoga svjetskog rata s kardinalom **Alozijem Stepincom**, a želja oca Gerarda ostvarila se 1959. godine.

Otac Gerard Tomo Stantić je svećenik u karmelićanskoj crkvi u Somboru bio 52 godine. Bio je svećenik, propovjednik, izvanredni ispovjednik i skrbnik za bolesnike u gradu i po salašima. Toliko je bio voljen da je na njegovu sprovodu bilo 10.000 ljudi.

Otac Gerard Tomo Stantić jedini je kandidat za sveca iz Bačke. Kauza za njegovo proglašenje svetim započela je 1985. godine službeno u Subotičkoj biskupiji. Završena je 2004. godine, od kada se u Rimu na kongregaciji za svete ispituje je li njegova svetost i krepost autentična da bi on mogao biti podignut na oltar.

Z. V.

u nošnji, kao i lijepi broj vjernika koji su na ovaj način posvjedočili svoju vjeru.

Kako nalaže već dugogodišnja tradicija, na Brašančevo je običaj i da katedralni župnik mons. **Stjepan Beretić** predstavi ovogodišnje predvoditelje žetvenih svečanosti bandaša i bandašicu *Dužijance* 2025. Ovoga put to je učinio posljednji put kao katedralni župnik. Za ovogodišnjeg bandaša i bandašicu izabrani su **Tomislav Ivanković** i **Marija Dulić**, a ovom prigodom mons. Beretić je predstavio i malog bandaša i malu bandašicu, **Ivana Vukova** i **Saru Vojnić Hajduk**, koji su u nedjelju bili sudionici *Dužijance malenih*.

Ž. V.

Crkva ove nedjelje slavi svetkovinu sv. Petra i Pavla, dvaju apostolskih velikana. Prvi je vjerni Isusov učenik koji se među dvanaesticom isticao svojom vjedom, gorljivošću i iskrenošću, te zaslužio mjesto apostolskog prvaka, a drugi nikada nije upoznao Isusa, ali čudesnim obraćenjem postaje jedan od najvećih širitelja Radosne vijesti. Životni put ova dva svetačka velika mnogo se razlikovao, ali im je put do svetosti bio gotovo isti. Kristovo poslanje shvatili su kao svoj jedini životni program, od kojega nisu odstupali čak ni onda kada im je život bio u pitanju, pa su tako i završili svoj hod ovim svijetom prolijevajući krv za Krista.

Petar i Pavao

Spominjući se Petra i Pavla, Crkva slavi sve ono što su oni činili za Krista i Božji narod. Iako potpuno različiti, jednako su veliki po svojoj vjeri i svom svjedočanstvu. A dok gledamo na njihove početke zapitali bismo se kako baš oni, toliko nesavršeni, u nekim situacijama nedostojni veličine o kojoj danas govorimo, postaju sveci. Petar je bio običan ribar, to je uvijek bio niži sloj ljudi, neobrazovan, bez manira. I dok je bio među dvanaesticom često ishitren, nespretn u svojim izjavama, i povrh svega jedini za kojeg Evanđelje piše da je zatajio Isusa, a držao se kao najvjerniji. S druge strane imamo Pavla, koji je bio zakleti Židov, žestoki protivnik te nove struje koju je pokrenuo, za njega neki tamo Isus. Kao i svi učeni Židovi, smatrao je kršćane nekom sektom koja treba nestati, te na tome i radi, progoni ih, želi njihova pogubljenja. Kako surovo, rekli bismo danas, što je sveto u životu takovog čovjeka? Ali Bog je onaj koji može mijenjati ljudsko srce, onaj koji traži suradnike, i onoga tko želi surađivati preobražava tako da postaje dostojan poslanja koje mu se povjerava.

Tako Pavao na čudesan način, baš kada je krenuo u novi progon kršćana, susreće Krista i od tada više nije onaj stari. Ostaje gorljiv u borbi za svoju vjeru, ali sada zna da je vjera u Krista ispravna, te ostatak svoga života posvećuje Evanđelju. Tako obojica, i Petar i Pavao, iako različitim putevima, dolaze do istog, da Isusove riječi nemaju alternativu: »Podite dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeći ih čuvati sve što sam vam zapovjedio!« (Mt 28,19-20). Ova zapovijed postaje njihov životni program od kojega ne odstupaju, pa ni kad ih zatvaraju u tamnice i izriču smrtne kazne.

Uzori

Tako Petar i Pavao kao nesavršeni ljudi, ali potpuno predani Kristu i Evanđelju postaju uzori u kršćanskom načinu života, jednako veliki i značajni kroz cijelu povijest Crkve. Njihova snažna vjera postaje inspiracija generacijama vjernika, koji se, svatko u svom vremenu, suočavaju s različitim teškoćama kada žele društvo oduševiti za Krista. Na njihovom primjeru vidimo i da Krist ne gleda na ono što ljudi gledaju, on ne osuđuje čovjekove mane i slabosti, nego pomaže čovjeku da ih prevlada u suradnji s Njim. Kad netko prihvati Krista kao svoga Učitelja i stavi mu se potpuno na raspolaganje, On s tim čovjekom učini velika djela, njegova ljubav po malom slabom čovjeku postaje vidljiva u svijetu. Ni Petar ni Pavao sami po sebi ne bi mogli postati svetački velikani da se nisu otvorili djelovanju Duha i predali u ruke Kristu. Isus i za nas ima važne zadaće u današnjem vremenu, ali da bi se to moglo ostvariti trebamo mu se predati, željeti surađivati s Duhom koji će nas upućivati kako da ostvarimo ono što je naše poslanje.

Kapelice – nadgrobnji spomenici u grobljima – XV. dio

Kapele na Gradskom groblju u Rumi

Na Gradskom groblju u Rumi postoje kapele Žalosne Gospe i svetog Florijana, zaštitnika vatrogasaca ali i rumskih zanatlija. Kapelu Žalosne Gospe izgradila je župljanka Rume **Magdalena Fritz** 1901. godine. Na ulazu s lijeve strane kapele nalazi se spomenik **Jozefa Fritza**, Magdaleninog supruga, koji je tu i sahranjen. Magdalena je umrla 1903. godine i sahranjena je u unutrašnjosti kapele. S desne strane kapele nalazi se spomen-ploča. Slova su nejasna, ali se pretpostavlja da je na njoj ispisana zahvalnica župljanki Magdaleni za izgradnju kapele. Kako se navodi u imovniku iz 1955. godine, kapela je dugačka 15, a široka 6 metara. Građena je u gotičkom stilu sa svodovima. Ima troja vrata sa staklom, bez prozora, zamišljena i izvedena kao kripti. Na kupoli je ravan krov do kojega se dolazi s obje strane ulaza s preko 30 stepenica. Na krovu su tri križa. Kapela je građena od opeke po svodovima. Pod je popločan keramičkim pločicama. U podu je mramorna ploča s natpisom: »Josef Fritz geboren 26. XI. 1824. – 11. II. 1901. i Magdalena Fritz geboren 20. XI. 1834. – 05. II. 1903.«. Pred kapelom u zidu s lijeva stoji mramorna spomen-

ploča o gradnji kapele, a s desne strane spomenik za Magdalenu i Josefa Fritza.

Ispod kapele sv. Florijana sahranjeni su supruga **Karla Pejačevića**, grofica **Barbara Sanchez de Origosa** (umrla 1783. godine), a moguće i **Heinrich Pejačević** (umro 1749. godine). Kapela je izgorjela krajem XIX. vijeka, ali je uz pomoć dobrotvora sagrađena nova, koja i danas stoji. Kapelica sv. Florijana vrlo je stara. Prema kanonskoj vizitaciji, spominje se 1836. godine i ne zna se kad je napravljena. Kako se navodi u imovniku grobljanske kapelice sv. Florijana i rimokatoličke župe u Rumi iz prosinca 1930. godine, vjerojatno su je izgradili Pejačevići, patroni crkve i župe. Godine 1900. sazidana je na istom mjestu nova kapela za vrijeme župnika dr. **Josipa Pausa**. Trošak je podmiren prinosom vjernika, kako to svjedoči mramorna ploča u zidu u matrici kapele. Na njoj su navedena imena: **Anton Schmee, Josef Bornbaum, Stefan Fritz, Eduard Herzeg, Franz Jane, Jakob Kaufmann, Johann Koch, Karl Kogel, Andria Lanz, Ferdinand Minnich, Peter Mischak, Franz Schnur i Paul Waner**. Nacr i radove izveo je **Stefan Taschner**.

Kapela Žalosne Gospe

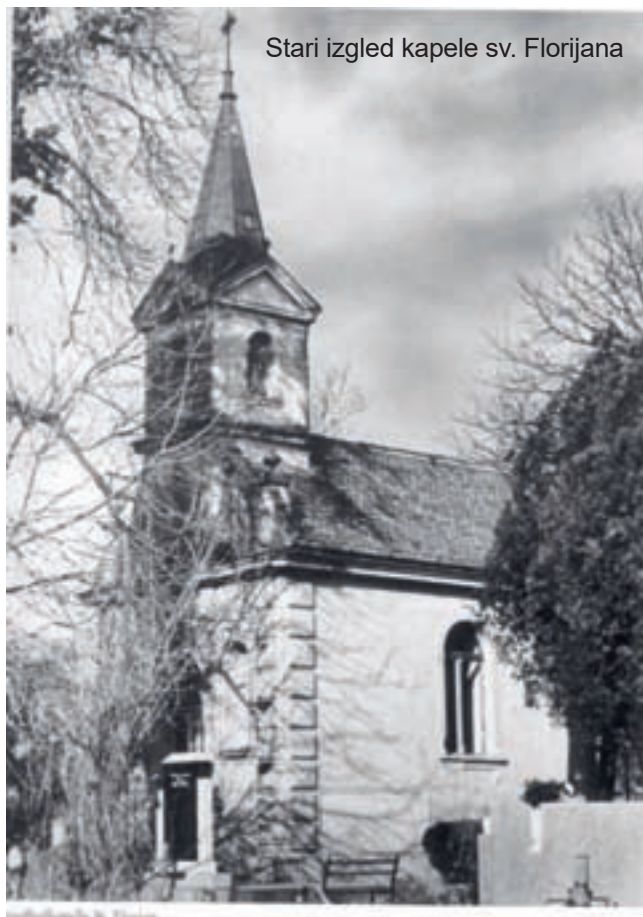
Kapela sv. Florijana

U imovniku iz 1930. godine, koji je pisao tadašnji upravitelj župe **Ivan Nepomuk Lakajaner**, također se navodi da je kapela zidana od opeke. Duga je 10 i široka 5 metara. Ima strukturu lađe, ravan strop, a u apsidi je luk. Krov je pokriven crijepom. Ima tornjić u gotičkom stilu visok oko 15 metara, pokriven limom. Ima dva prozora i vrata od stakla. U kapeli je jedan zidani oltarić. Kako se opisuje u imovniku u to vrijeme, u njemu je kip sv. Florijana, križ, dva jastučića, dva kipa, metalni luster, devet uokvirenih slika, malih i većih, jedna uljana slika, kapija, četiri klupe, oltarsko zvonce, milostinja, kotlić za svetu vodu, malo zvono na tornju s užetom i dr.

Stari izgled kapele sv. Florijana

Na groblju je Kalvarija s 14 postaja u zidanim stupovima u kojima su postojni reljefi od pečene gline. Također ju je sagradila župljanka Rume Magdalena Fritz 1901. godine. Kalvarija je u podobi kapele koja je vrlo prostrana. U njoj je i mali oltar s križem i reljefom Žalosne Gospe, četiri metalna svijećnjaka i dvije slike. Sva tri križa na kalvariji su od kamena. Tijela dva razbojnika su obojena, a tijelo Kristovo je pozlaćeno.

Desetak koraka od kapele svetog Florijana počelo se stvarati groblje. Protezalo se 30 metara s obje strane kapele. Danas se u kapeli svetog Florijana održavaju svete mise na Dušni dan i 4. svibnja kada se obilježava blagdan sv. Florijana.

S. D.

Izvor: Zavičajni muzej Ruma

Hrvatska riječ, broj 22, 27. lipnja 2003.

Zapadni Balkan

»Dobro došle balkanske zemlje, dobro došle u vašu kuću«, izjavio je Romano Prodi, predsjednik Europske komisije, nakon završenog mita Europske unije koji je proteklog vikenda održan u grčkom gradu Porto Karasu. U 110 paragrafa teksta zaključaka samita termin »zapadni Balkan« spominje se četiri puta, a u mnogim medijima već se piše velikim početnim slovom, kao novouspostavljena zemljopisna kategorija. Zapadni Balkan u europskim dokumentima obuhvata bivšu SFRJ izuzev Slovenije, a pojačanu Albanijom, s tim da se ne zna je li Kosovo u ekipi ili van nje. Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Makedonija, Srbija i Crna Gora, te Albanija su, dakle, društvo koje manje-više u paketu hvata vlak za Europu, s obzirom da su svi ostali već prikačeni na kompoziciju. Brzina kojom će se taj put preći službeno zavisi od svake zemlje u regiji pojedinačno, od njihove spremnosti prihvatiti reforme, pri čemu je puna suradnja s Haaškim sudom jedan od najistaknutijih uvjeta. Ovo je prvi put da se s ovako važnog i visokog skupa izrazi jasna poruka da će i SCG, kao dio regije, biti primljena u punopravno članstvo EU kad, naravno, ispuni postavljene uvjete i usvoji europske standarde. U ne tako davnoj prošlosti ti su uvjeti ovdje odbacivani s podsmijehom. Danas su verbalno prihvaćeni kao državni cilj i za očekivati je da se ostvaruju. Što brže, to bolje.
(Zvonimir Perušić)

Sušno razdoblje

Vegetacija strnih žita je praktično završena s prvim danima lipnja kada su temperature dostizale 34-35 stupnjeva, međutim i cjelokupno vegetaciono razdoblje bilo je obilježeno ekstremno visokim temperaturama, je-

dino je povoljniji, gotov idealan bio sam trenutak sjetve, tijekom listopada i prve polovice studenog, kada je bilo dovoljno vlage i toplote i usjevi su dobro krenuli. Međutim, upravo taj bujan razvoj praćen neobično toplim vremenom u studenom naišao je na šokantno razdoblje u prosincu kada je zabilježeno oko minus 14 stupnjeva pri tlu. Usjevi nisu bili prekaljeni za ovakav šok i došlo je do vidnih manifestacija, nekroza, žutila pa i velikog broja propadanja biljaka, osobito na osjetljivim vrstama kao što je ozimi ječam, tritikale, ozima uljana repica, zbog čega se u subotičkom ataru oko 4.000 hektara zbog toga moralo presijavati. Nakon dosta dugog zimskog razdoblja, koji je bio praćen visokim snježnim padavinama i akumuliranjem vlage, uslijedilo je četvero-mjesečno sušno razdoblje, tijekom kojega praktično niti jedna kiša nije ozbiljnije nakvasila oranični sloj te biljke nisu mogle koristiti ni hraniva koja su unijeta s prihranjivanjem, pa ni taj minimalni uvjet za razvoj nije postojao. Usjevi su se zahvaljujući samo dobro akumuliranoj vlazi prilikom snježnih padavina održali i kako tako uspjeli formirati zaista minimalni prinos.

(Slavica Mamučić)

Zakazana izvanredna Skupština DSHV-a

Provodeći odluku Vijeća i Predsjedništva DSHV-a od 23. veljače 2003. godine Subotička podružnica DSHV-a izvještava članove i simpatizere stranke da će se izvanredna Skupština DSHV-a održati 6. srpnja s početkom u 10 sati u prostorijama Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« u Subotici. Subotička podružnica poziva svoje članove da budu prisutni ovom sastanku, a na dnevnom redu je samo glasovanje o nepovjerenju predsjedniku stranke, ne računajući izbor osoba koje će rukovoditi Skupštinom.

(H.R.)

Treće veče Ivanja

Treće veče je bilo najsvečanije, vatru su priskakali i oni koji rad bilo čeg nisu obavili taj adet raniji dana. Na kraju priskakanja u vatri su zapalili izandalu korovsku metlu i čim je uvalila vatra s njom su nuz pismu i ciku otrčali blizu žitne njive da se žito »na nogama« (nepokošeno) sačuva od vatre. Sa zapaljenom korovskom metlom su oprčali i kupusište i vatrom metle udarali po kupusu da ne bude ucrvan. Za to vrime momci i cure su igrali u kolu, veselili se. Ovaj adet treće večeri u Tavankutu je ovako od zaborava sačuvala Anica Balažević.

(Alojzije Stantić)

Ranch

Ideja o nastanku i pokretanju, za ove prostore pomalo neobičnog ugostiteljskog objekta inspiriranog kaubojskim koloritom, nastala je 1995. godine na jednom zimovanju u Slovačkoj. **Blaško Temunović, Ivan Poljaković i Geza Bašić Palković** vodili su se mišlju da pokrenu zajednički lokal i mozgali o njegovom budućem izgledu i usmjerenju. Blaškov prijedlog da to bude western tematika na koncu je pobijedio i odlučili su na Gezinom placu, u neposrednoj blizini Buvljaka (pored nekadašnje vjetrenjače), postojeću stariju obiteljsku kuću adaptirati u željeni lokal. Prošle su gotovo dvije godine do okončanja svih potrebnih poslova oko uređenja i *Ranch* je konačno bio spreman za svečano otvaranje 20. lipnja 1996. godine. U duhu svoga imena i ugostiteljskog usmjerenja konobari i konobarice bili su odjeveni u prikladnu kaubojsku opravu, a stolove su krasili tipični western stolnjaci kako bi cijeli ugođaj bio u potpunosti autentičan.

Isprva, gastro ponuda nije bila klasičnog western menua, jer se najviše pekla popularna pizza, ali vremenom su se počela nuditi i kaubojska jela poput klasičnih steakova, dimljene junetine i nekoliko inovativnih domaćinskih gastro kombinacija. Raznovrsna publika svih dobi od starta je prepoznala sve vrijednosti *Rancha* i ubrzo se tražilo mjesto više u često dupke ispunjenom jedinstvenom subotičkom country restoranu. Pored ustaljenog, propisanog radnog vremena od 9 do 24 sata, ovaj ugostiteljski objekt je u danima vikenda često radio puno duže, pa i do ranih jutarnjih sati. Naime, ubrzo se ustalio običaj da se nakon završetka svih događanja u gradu ide još do *Rancha* u Malom Bajmoku. Uz to, domišljati vlasnici smislili su i odličan marketinški potez u vidu osiguranog prijevoza iz varoši putem autentične kočije s konjskom zapregom, što je umnogome pridonijelo još većoj atraktivnosti kaubojskog lokala. Također, svojevrsan tzv. program plus predstavljali su i brojni koncerti različitih domaćih i inozemnih glazbenika koji su bili organizirani gotovo svakoga vikenda tijekom ljetne sezone. Zbog velike terase u prirodnom ambijentu bio je svojevrsni romantični ugođaj pod vedrim nebom. S obzirom na veličinu placa na kojem se *Ranch* nalazio, njegovi domišljati vlasnici odlučili su pokrenuti i još jednu, apsolutno pionirsku atrakciju na nekadašnjim prostorima tadašnje zajedničke države. Tako su 1997. godine otvorili prvi *drive in* kino u SR Jugoslaviji, tj. ekskluzivnu mogućnost gledanja filma iz svoga auto-

mobila. Filmovi su se prikazivali putem projektora na velikom kino platnu, a gledateljstvo je u svojim limenim ljubimcima slušalo ton putem radio stanice i malih prijamnika. Ugođaj filma bio je unaprijeđen mogućnošću naručivanja pića koje su do automobila iznosili konobari *Rancha*.

»Auto kino davao je predstave tijekom prva četiri radna dana u tjednu, a repertoar je bio zbilja raznovrstan i kvalitetan jer smo filmove, posredstvom *Subotica filma*, dobivali izravno iz Beograda. Jedna od najgledanijih je bila ekskluzivna projekcija filma iz popularnog serijala o specijalnom agentu Jamesu Bondu«, sjeća je Blaško Temunović, idejni tvorac *Rancha* i jedan od njegovih suvlasnika.

Nažalost, radni vijek ovoga zbilja autentičnog i za ono vrijeme posve nesvakidašnjeg ugostiteljskog objekta prekinut je tijekom nesretne 1999. godine.

D. P.

Predstavljamo malog bandaša i malu bandašicu

Jer to je velika čast

Proteklog vikenda u Subotici i Đurđinu održana je *Dužijanca malenih*, kojom i naši najmlađi, djeca zahvaljuju Bogu za novo žito i hranu koju nam daje. Posebna je to manifestacija, najviše po tome jer su njezini sudionici djeca, oni koji ovo trebaju naučiti, zavoljeti i nastaviti po uzoru na svoje pretke. I znate što – baš im dobro ide. Naravno, *Dužijanca malenih* ima i svoje osobenosti, pa je i za očekivati da će slavlje *Dužijance malenih* biti prilagođeno baš malenima. No, ono što joj je zajedničko s »velikom« *Dužijancom* jest da su centralne ličnosti bandaš i bandašica, doduše mali bandaš i mala bandašica. Razumljivo, zar ne?

Tko su ovogodišnji mali bandaš i mala bandašica, pročitajte na *Hrckovim* stranicama.

Ovogodišnja mala bandašica je **Sara Vojnić Hajduk**, a mali bandaš je **Ivan Vukov**. Oboje iz Subotice.

Sara Vojnić Hajduk, mala bandašica

Sara Vojnić Hajduk završila je 3. razred OŠ *Ivan Milutinović* u Subotici. Živi u peteročlanoj obitelji s mamom **Biljanom** i tatom **Sašom** te starijim sestrama **Dunjom** (21 godina) i **Lanom** (18 godina). Dok razgovaramo ne skida osmijeh. To joj je zaštitni znak, a posebice sada kad je mala bandašica jer ispunjava je velika radost i

ponos. Ne krije da se pomalo i nadala da će upravo ona biti mala bandašica, a kada joj se želja ostvarila bila je oduševljena. Za ovogodišnju *Dužijancu malenih* bila je obučena u jedan stari i veoma lijep šling (bijela nošnja) koji je za nju uredila jedna starija žena s velikim iskustvom i znanjem. Nije jednostavno i lako biti obučen u nošnju, posebice ako imaš više podsuknji na sebi koje su uštirkanе i kad trebaš hodati u bunjevačkim papučicama, upoznala nas je Sara. Ona sve to zna jer se već nekoliko godina oblači u nošnju. Igra ona i folklor u HKC-u *Bunjevačko kolo* u Subotici već tri godine. Pleše i u Plesnom studiju *Boombox* te pjeva u Dječjem zboru *Raspjevane zvjezdice* u HGU-u *Festival bunjevački pisama*. Ali sve to ne može se usporediti s ovom ulogom koja joj je sada povjerena. Skupa s Ivanom bit će centralna ličnost na *Dužijanci malenih*. Oni će prinijeti darove na oltar, kruh. Čitat će i čitanje. Velika je to zadaća. Prednjačili su oni i u igricama koje su održane u Đurđinu, dan prije *Dužijance malenih*, u kojima su pokazali ne samo umješnost već i znanje o risu.

Ivan Vukov, mali bandaš

Ivan Vukov je također završio treći razred OŠ *Matko Vuković* u Subotici. Nastavu pohađa na hrvatskom jeziku. Dolazi iz katedralne župe svete Terezije Avilske u Subotici.

Posljednje je, četvrto dijete **Tomislava** i **Željke Vukov**. Ima stariju sestru **Luciju** (20) i stariju braću **Martina** (18) i **Jakova** (14). Ivan igra folklor u HKC-u *Bunjevačko kolo*. Pohađa nižu glazbenu školu gdje svira primicu u klasi profesorice **Mire Temunović**, a član je i dječjeg zbora *Raspjevane zvjezdice* koji vodi **Marina Piuković** pri HGU-u *Festival bunjevački pisama*.

Ivan je jedno specifično i veoma drago dijete. Od rođenja, točnije od 7. mjeseca života se oblači u nošnju i skupa sa svim članovima obitelji sudjeluje u ovoj za sve nas važnoj manifestaciji i tradiciji. To zato jer je u zimu rođen pa je morao čekati ljeto da doprije na *Dužijancu*.

Inače, već se bio pitao tko će ove godine biti mali bandaš. Zna on da su to obično prvopričesnici, baš kao što je i on ove godine. A kad su ih posjetili doma i pitali ga želi li biti mali bandaš, bez razmišljanja je i s puno radošću odmah prihvatio. Prije svega jer je to čast, a i jer je i želio biti. Nekada su, kaže Ivan, naši stari ručno kosili žito, kosom a ne strojevima. To nije bio nimalo lak posao. Zato im on sad od srca na tome zahvaljuje i želi nastaviti njihovim stopama. Uzor mu je i njegov stariji brat Martin koji je čuvar Božjeg groba što i sam Ivan želi postati.

I tako je razgovor sa Sarom i Ivanom bio veoma ugodan. Mislila sam ih pitati i što vole čitati, čega se igrati, što vole jesti, što će postati kad odrastu i mnogo toga

drugog, no oni su svaki puta vraćali priču na *Dužijancu malenih* i s velikim sjajem u očima govorili o tradiciji, risu, žitu, zahvali Bogu, nošnji i slično. Kako je ohrabrujuće i poticajno biti u društvu ovakve djece, djece koja s velikim ponosom nastavljaju stopama starijih. Dok je nama njih, djece poput Sare i Ivana, nemamo se čega bojati. Neće umrijeti naša grana, a ni njeni običaji.

B. I.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Tražim simpatičnu i lijepu Hrvaticu za međusobno učenje hrvatskog i mađarskog jezika. Ja sam »mlad« umirovljenik, po nacionalnosti Mađar. Tel.: 061/6566-577.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa navise.

Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25. Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m²
Tel: 063/738-97-85

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade voćke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Prodajem plišanu otunku, strigansku maramu, tkane ponjave i pregače. Informacije na telefon 062/1789106.

Gradska uprava Subotica, Trg slobode 1, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članaka 14. i 39. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 94/24), u svojstvu nadležnog tijela:

OBAVJEŠTAVA JAVNOST O PODNIJETOM ZAHTEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA PROJEKTA NA OKOLIŠ

Podnositelj zahteva »W-line« d.o.o. Beograd, Ikarbus 3 Nova br. 19, 11080 Beograd – Zemun, ovlaštenog od nositelja projekta »A1 Srbija« d.o.o. Beograd, Milutina Milankovića br. 1ž, 11070 Novi Beograd, podnio je dana 19. 6. 2025. godine, pod brojem 002762502-2025-09693-004-081-380-001, zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na okoliš projekta: Radio-bazna stanica mobilne telefonije »NS2663_01 SU_Subotica_Kersko_groblje«, na k. p. br. 34178/17 K. O. Donji grad, Subotica (46.08569°, 19.65837°).

Javnost može izvršiti uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju nositelja projekta i dostaviti mišljenje na podnijeti zahtjev u roku od 15 dana od dana oglašavanja. Uvid se može izvršiti u prostorijama nadležnog tijela u Gradskoj kući u Subotici, soba 130, svakog radnog dana od 10 do 14 sati, kao i elektronički na internet veb prezentaciji Grada Subotice, na adresi www.subotica.rs.gov.rs/cat_doc/zastita-zivotne-sredine. Mišljenja se mogu dostaviti na adresu nadležnog tijela ili elektroničkom poštom na adresu zivotnasredina@subotica.rs.gov.rs.

U postupku odlučivanja tijelo može donijeti odluku da je za predmetni projekt potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš i odrediti njen opseg i sadržaj ili odluku da za predmetni projekt nije potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš i odrediti mjere sprječavanja, smanjenja ili otklanjanja negativnih utjecaja ili druge minimalne uvjete zaštite okoliša.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji

VAŽI DO 1. 7. 2025.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Elba je u modi

sama gradska jezgra prepuna je utvrda, starog kamenja i pogleda koji lako ostaju u pamćenju.

Mogućnosti su velike

Kako ću biti na odmoru kada ovaj broj bude u pripremi, morala sam pripremiti tekst ranije. Obično mi treba par dana za inspiraciju i krčkanje ideje za sljedeći broj i ne volim kada osjetim neko pritiskanje. Ovog puta sam imala sreću pa me je inspiracija sama našla. Već neko vrijeme razmišljam kako je vrijeme da počnem istraživati talijansku obalu. I tek tako, oko mene razgovori često odlaze na tu stranu. Prvo sanjam da upoznajem neke Toskance, pa *blabla* carom putujem s čovekom koji ima kuću u Trstu, pa me algoritam prepoznaje i iskaču mi reklame za Siciliju, zamalo mi izmakne jedrenje na Sardiniji i sad par prijatelja putuje na Elbu. I kako odoljeti?

Kud svi, tu i ja

Među brojnim talijanskim otocima Elba se sve češće pojavljuje kao preporuka onima koji traže more i prirodu, ali bez turističke gužve i komercijalizacije.

Elba se nalazi u Tirenskom moru, oko deset kilometara od toskanske obale, i dio je Nacionalnog parka toskanskih otoka (Parco Nazionale Arcipelago Toscano), jednog od najvećih morskih zaštićenih područja u Europi. Sa svojih nešto više od 220 četvornih kilometara površine Elba je treći najveći otok Italije – iza Sicilije i Sardinije – ali znatno manje razvikana. Do nje se stiže trajektom iz luke Piombino, a vožnja traje oko sat vremena.

Prvo što privlači pažnju kod Elbe je izuzetna raznolikost terena. Otok je kombinacija brdovitih pejzaža, guste šume, pitomih sela i uvala s kristalno čistim morem. Najviši vrh otoka Monte Capanne (1.019 m), nudi ne samo spektakularan pogled već i izazov za planinare i bicikliste. Do vrha vodi više pješačkih staza, a iz mjesta Marciana dostupna je i žičara – zapravo metalna košara za jednu osobu, što je već samo po sebi osobit doživljaj.

Glavni grad otoka je Portoferraio, mjesto koje već na prvi pogled odaje povijesnu važnost Elbe. Upravo ovdje je **Napoleon Bonaparte** boravio tijekom svog kratkog egzila 1814. godine. Njegove rezidencije danas su muzeji, a

Osim kulturno-historijskih sadržaja, Elba nudi brojne mogućnosti za aktivan odmor. Ljubitelji ronjenja posebno hvale područje oko rta Sant'Andrea, zatim Scoglietto di Portoferraio i zaljev Biodola. Zahvaljujući izuzetno čistom moru i bogatom podvodnom svijetu, otok je popularan među rekreativnim ronionicima i freediverima. Ronilačke škole i centri nalaze se u većim mjestima, a moguće je rezervirati i jednodnevne ture. Ovo sam osobito zapamtila.

Za planinare i šetače ističu se staze koje vode od sela Patresi do vrhova Monte Perone i Monte Capanne, kao i one koje prate obalu između Capoliverija i Innamorate. Riječ je o stazama koje prolaze kroz guste borove šume, vinograde i maslinike, s brojnim vidikovcima koji otkrivaju panoramski pogled na more i susjedne otoke.

Elba ima i preko 150 plaža, od pješčanih i šljunčanih do stjenovitih uvala. Među najpoznatijima su Cavoli, Fetovaia i Sansone, no brojni posjetitelji ističu da se najljepše plaže nalaze izvan glavnih putova, do kojih se dolazi pješice ili brodom. Južna obala posebno je pogodna za one koji žele mir i što manju prisutnost infrastrukture.

Gastronomija otoka temelji se na lokalnim namirnicama i jednostavnim receptima. Posebno se preporučuje jelo gurguglione – varivo od povrća slično francuskom ratatouilleu, zatim riblja jela poput cacciucca, te desertno vino *elba eleatico passito* koje je specifično za ovaj otok. Lokalna vina i maslinova ulja također su dio ponude, a mali restorani u mjestima poput Capoliverija i Marciane nude dobar balans autentične kuhinje i razumnog ambijenta.

Za razliku od većih i razvikanih talijanskih destinacija, Elba ostavlja dojam otoka koji se još uvijek čuva za one koji dolaze s iskrenom znatiželjom, a ne s listom obaveznih Instagram lokacija. Upravo ta kombinacija prirodnih ljepota, lokalnog karaktera i odsustva masovnog turizma čini Elbu izuzetno privlačnom.

Iako još nisam zakoračila na njeno tlo, Elba je već sada na popisu mjesta koja ne želim samo posjetiti – već ih upoznati sporim korakom, s dovoljno vremena za planinarenje, plivanje i duge večere uz čašu crvenog vina.

Gorana Koporan

Godine su samo broj

Veterani igraju i dalje...

Najstariji aktivni hrvatski tenisač **Marin Čilić** (1988.), uz **Gorana Ivaniševića** (Wimbledon), još jedini Hrvat osvajač Grand Slam naslova (US Open), čini se uopće ne misli na mirovinu. Prošlotjednom pobjedom na ATP Challengeru u Nottinghamu (travnata podloga) osvojio je drugi ovogodišnji naslov

na dijeli od glavnih rivala na Touru (**Sinner** 2001., **Alcaraz** 2003.), Nole niti ne pomišlja na povlačenje, a nedavno je do javnosti stigla informacija kako planira igrati do Olimpijade u Los Angelesu 2028. Kada je Đoković u pitanju, ništa nije nemoguće...

i ponovno se vratio među 100 najboljih tenisača današnjice. Uz to, izborio je i izravan nastup u glavnom ždrijebu Wimbledonu, pa će hrvatski tenis imati dva predstavnika (**Borna Ćorić**) na najprestižnijem i najpoznatijem teniskom turniru na svijetu koji uskoro počinje.

Bez 'starca' nema udarca

Stara je narodna poslovice, i uz dužno poštovanje i ispriku ovim starijim tenisačima, u modernom tenisu je i te kako istinita i potvrđuje se iz turnira u turnir. Marin Čilić, slavodobitnik Nottinghama, napunit će 28. rujna za profesionalni sport više nego ozbiljnih 37 godina, ali se ne da! Unatoč ozbiljnoj ozljedi koljena i operaciji, nakon rekonvalescentnog razdoblja vratio se vrhunskom tenisu i poručio kako još uvijek nije vrijeme za okačivanje reketa o klin. Isprio je gubitak bodova i visokih pozicija, počeo igrati na manjim turnirima i malo-po malo vratio se u TOP 100. Novi Wimbledon je prilika za nekadašnjeg finalista da još više popravi svoju poziciju na ATP ranking ljestvici.

A što reći za **Novaka Đokovića**, najboljeg tenisača svih vremena koji je prije mjesec dana (22. svibnja 1987.) napunio 38 godina, a prije mjesec dana trijumfalno podigao svoj 100. pobjednički pokal (ATP Geneva) u profesionalnoj karijeri? Plus, točno prije godinu dana s 37 godina osvojio je zlatnu medalju na Olimpijadi u Parizu. Iako ga »krštenica« više od deset godi-

Igrači iznad 35 godina u top 100

1986.: **Gael Monfils**, 1987.: **Novak Đoković**, 1988.: **Roberto Bautista Agut** i **Marin Čilić**, 1989.: **Kei Nishikori**, 1990.: **Jan-Lenard Struff**, **David Goffin**.

Budući da starosna granica na ITF turnirima za tzv. veterane (Master tennis tour) počinje s kategorijom 35+, nabrojani vrhunski tenisači mogli bi, ukoliko žele, zaigrati i na ovim turnirima. Ali, budući da su to turniri za prestiž (bez novčanih nagrada), to se vjerojatno nikada (tko zna) neće dogoditi. Jer unatoč poznijoj igračkoj dobi, još uvijek zarađuju ogroman novac na ATP i Grand Slam turnirima. Jer, primjerice, samo za nastup u

1. kolu Wimbledonu (bez obzira na rezultat) imaju zagarantiranih gotovo 78.000 eura. Krštenica nema ništa s time, ali bankovni račun ima...

D. P.

Pokrajinsko tajništvo za urbanizam i zaštitu okoliša, temeljem članka 19. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Službeni glasnik RS*, br. 94/2024) objavljuje

OBAVIJEST

o podnijetom zahtjevu za određivanje opsega i sadržaja studije o procjeni utjecaja na okoliš

Nositelj projekta NIS a.d. Novi Sad, Narodnog fronta 12, Novi Sad, podnio je zahtjev za određivanje opsega i sadržaja studije o procjeni utjecaja na okoliš za projekt za utvrđivanje izvedenog stanja i nastavak eksploatacije nafte i rastvorenog plina na eksploatacijskom polju Palić. Podaci i dokumentacija iz zahtjeva nositelja projekta mogu se dobiti na uvid u prostorijama Pokrajinskog tajništva za urbanizam i zaštitu okoliša, Bulevar Mihajla Pupina 16, Novi Sad (prizemlje, ured br. 46), na telefon 021/487-46-90, na sajtu ovog tijela www.ekourbapv.vojvodina.gov.rs ili na upit na adresu olivera.vucinic@vojvodina.gov.rs i ana.crvenkov@vojvodina.gov.rs, kao i u prostorijama Gradske uprave grada Subotica, Trg slobode 1, Subotica. Svi zainteresirani u roku od 15 dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti svoje mišljenje u pisanoj formi na adresu Tajništva.

TENIS

TK *Spartak* obranio naslov prvaka Srbije

Tenisači *Spartaka* novi su stari momčadski prvaci države, a treći uzastopni naslov osvojili su pobje-

dom u finalnom duelu protiv *Crvene zvezde* (4:0). Za šampionsku momčad nastupili su **Andrej Nedić, Mirza Bašić, Kristijan Juhas, Ivan i Matej Sabanov, Zoran Ludoški, Luka Čeramilac i Relja Todorović**. U četvrtfinalu *Spartak* je svladao Kikindu (5:0), dok je u polufinalu bio bolji od *Player Zone* (4:3).

KOŠARKA

Partizan poveo u finalu KLS

Euroligaška momčad *Partizana* potpuno je dominirala u prvom susretu finala KLS i uvjerljivim rezultatom svladala *Spartak Office* (94:74). Beograđani sada vode 1:0 u finalnoj seriji, a sljedeći susret se igrao u Subotici u utorak 24. lipnja.

POGLED S TRIBINA

Klupsko nogometno SP

Diljem SAD-a u tijeku je Svjetsko prvenstvo nogometnih klubova koje se prvi puta igra u znatno proširenom formatu. Trideset i dvije momčadi sa svih kontinenata podijeljene su u osam kvalifikacijskih skupina po četiri kluba. Skupina A: *Palmeiras, Inter Miami, Porto, Al Ahly*, Skupina B: *Botafogo, PSG, Atletico Madrid, Seattle Sounders*, Skupina C: *Bayern, Benfica, Boca Juniors, Auckland City*, Skupina D: *Flamengo, Chelsea, Esperance Tunis, Los Angeles FC*, Skupina E: *River Plate, Inter, Monterey, Urawa*, Skupina F: *Fluminense, Borussia Dortmund, Mamelodi, Ulsan HD*, Skupina G: *Juventus, Manchester City, Wydad, Al-Ain*, Skupina H: *Real Madrid, Salzburg, Al-Hilal, Pachuca*.

Prema viđenom sastavu, koji je prema ključu natjecanja zbilja kvalitativno šarolik, jasno je kako će na ovom SP-u glavnu riječ voditi momčadi iz Europe i Brazila, dok će plasman u izlučni dio natjecanja neke druge momčadi zbilja biti golemo iznenađenje. Najbolji primjer bio je duel između *Bayerna* i *Aucklanda* (10:0), te visoke pobjede u susretima *Juventus* – *Al-Ain* (5:0), *Benfica* – *Auckland* (6:0) i *Manchester City* – *Al-Ain* (6:0). Ali nisu baš svi autsajderi lako »položili oružje«, pa se recimo *Borussia Dortmund* i te kako pomučila protiv južnoafričke

momčadi *Mamelodi* (4:3), *Inter* protiv japanske *Urawe* (2:1) ili posve senzacionalno *Realov* remi protiv *Al-Hilala* (1:1). U ostalim susretima viđene su, uglavnom, sigurne pobjede favorita. Posebno su dobro startale brazilske momčadi *Botafogo, Palmeriras, Fluminense* i *Flamengo* koje nakon dva odigrana kola vode u svojim skupinama i pokazuju ozbiljne ambicije za visoki plasman. Europski

velikani, izmoreni dugom sezonom, pokušavaju igrati s kombiniranim momčadima nastojeći što više priskrbiti odmor svojim nogometašima koji su iznijeli brojne susrete na nekoliko natjecateljskih frontova. Slijede dueli trećeg kola i raspleti po kvalifikacijskim skupinama.

D. P.

Umotvorine

- * Želja ne mijenja ništa, odluka mijenja sve.
- * To unutra, to ti se sve vidi izvana.
- * Laž se brani riječima, istina vremenom.

Vicevi, šale...

- Što si završila?
- Kemijsku.
- Školu?
- Ne, olovku.

Kad se budem ženio,
ženit ću se u srijedu,
neću sebi da upropastim vikend.

Aforizmi

- * Zatvori poneka vrata, ne zbog ponosa, već jednostavno zbog toga što više ne vode nikuda.
- * Ono što misliš i govoriš o drugima najviše govori o tebi.
- * Nauči čovjek voljeti ono s čime živi. Isto tako nauči živjeti bez onoga što voli.

Vremeplov – iz naše arhive

Salašari somborski 2015.

Didine pripovetke (iz knjiga Balinta Vujkova)

Človik i smrtka

Jedan človik je stal, nije mogao da ide. On je rekao:

– A, smrtko, zašto ne si tu da me izeš?

Ona je to čula.

– Ato sam došla. Što laš sa mnom?

Človik se uplašil i veli:

– Da me pomogneš, će ne možem da idem.

A ona reče:

– Lžeš.

– Ne lžem.

– Dobri, a imaš li zubi?

– Odavna nemam zubi.

– Bole li te noge?

– To me izeda, ne možem da idem. Aku treba krač na krač, ne možem, da skračnem priko praga, ne možem.

– Pa ondak zašto bi tel da ješte živiš?

– Če ne sam ispraven za morću.

– Zašto ne si se ispravil? Pa ne si ti bil bolan nikat? Ja sam zato pušćala bolećinu na tebe da se ispraviš za smrtku.

– Dobri, dobri, al da me pomaneš ponešto da se ispravim.

– Ja bi da te pomanem, al nena la da me bije.

– Zašto la da te bije?

– E, tej šantav, sakat, grbav, ćorav na jeno oko, besan kako pravi vrak. Sejdan dal mi rađu slamu da mu čupam. Da te pomanem tej bi pomislil da lžem da si me vikal, nego ajda kaki se nađeš.

Pričao Mikola Marasul, Lupak, r. 1893.

Cvjetovi mećave, 1971.

Manje poznate riječi:

izet – pojesti (u smislu: uzeti)

Ato – zato

laš – skraćeni oblik pomoćnog glagola htjeti: ćeš

krač – korak

skračnit – prijeći, preskočiti

če – jer, zato

ispraven – spreman, pripravan

morća – umiranje, smrt

nikat – nikad

tej – onaj, taj

sejdan – danas

rađa – posao, rad

pomanit – pozvati

vikat – zvati

ajda – hajde

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Mika buva

Nismo se redovno ni pristavili u ladovinu i koštali vino kad se otvara kapija. Unilazi dičurlija. Više ni ne pita jel mož doć. Pozdravlju kako triba. Lipo za čut: »Fajlen Isus«. I žena je spazila pa im pokaziva otkal da uzmu stolceve za sist. Gledim. Izgleđe mi da ji koda više neg prošli put pa ču: »Jelte dico, mene izgleđe da tu ima novi? Curo ti koda si nova?«. Odgovara ta nova: »Jeste, jeste čiča Marne. Istina. Ja sam Jelica Mrčina«. Sitim se oma Pere Mrče. Još nisam toliko izlapió. Znam šta su došli al moram pitat, tentat: »Niki dan ste bili šta b sade ope?«. Martin Čelarev odgovara: »Pa eto voljimo doć kod vas. Voljimo slušat kako vi i čiča Joza divanite od tog kako j kadgod bilo«. Priteko mi faš Joza. Isapim, sam nek divani kad volji. Faš će: »Ta sam vi doće. Barem ćete štagod pametno čut. Imaćete šta divanit dicma potli kad ostarite«. »E saćemo vam divanit od pokojnog čiča Mike. Mož faše?«. Klimljem a on nastavlja: »Pravo da kažem kase rodio dali mu ime Nikola al kod nas nema ko da j Nikola a da ga ne zovu Mika. Čim je u škulu krenio nuz ime Mika nadili mu i Buva. Jest da su ga potli svakako zvali al je osto Mika Buva. Kase oženio cilu kuću zovu Buvini«. Dica usmi. Viču: »Zašto Buva? Zašto Buva«. Faš objašnjava da j čiča Mika uvik bio sitan i žgoljav a bio vrag vražji. Bio vridan i škula ga išla al ni imo mira. Bio ko džak buva. Što j bio ko džak buva al mal mal pa bio pun buva. Išle na njeg i kerske i mačje buve. Svakojake. Ako j blizu buva ona j njegova. Na oče vidiš kako skaču po njemu. E zato ga prozvali Mika Buva. Što j bilo još gorje ako ni imo buva onda j imo vaši jel tekuta. Svagdi se stvorio a sve se što b rekli lipilo za njeg. Mal, mal pa ga slali iz škole kući da neb buve, vaši jel tekuti prišli na druge. Uvik bio ničim bilim protiv buva, tekuta jel vaši naprašit. Tentali ga pa zvali i Mika Vaš jel Mika Tekut a on se ni bisio«. Dica usmi. Nastavlja: »Prašilli ga ne prašili, kupali ne kupali, sve te nevolje diće neg na njeg. Kako j bio stariji i njemu vala više bilo sramota što j bio vazda svaj izgrizen i izdrafan«. E sade ja: »Istina, svaka nevolja išla na njeg. Ako j jedna muva tu vala mu u oče išla. A obadovi. Ka j već naraso često tiro kola s konjma. Jedanput obadovi baš odviše s konja prišli na njeg. Mavo, branio se on al u mavanju spo s kola pa konji kola dovukli kući brez njeg. Izgrizli ga da ga od šklopaca nisu pripoznali. A sićaš se ono kasma se šutovali pa mu noga propala u zemlju?«. Klimlje glavom a ja nastavljam: »I diće već u gnjizdo zemljani osa. Izgrizle bi ga cilog da ni do petama vidra pa buć u Dunav. A kasma u šumu išli jist med od divlji čela? On vazda prvi moro probat. Dok je probó napale ga čele. Em što su ga napale i izgrizle em ga med tako protiro da j napunio gaće«. Završavam: »E bome od stršenova mogo i umrit. Išo drva radit pa iz jednog drveta izašli stršenovi. Kažu trist stršenova ga ugrizlo. Misec dana ležo u bolnice. Zasmal ni bacio kašiku. Potli ga jedno vrime zvali i Mika Stršen. Na kraju sam da kažem, nisam vidio al sprdačili se da su buve skakale po njemu i kasu ga saranjivali«. Dica u smi.

U NEKOLIKO SLIKA

Priskakanje vatre

Ukiselo pita sa šljivama

Kada su pristigle prve šljive, u Sonti se pekla ukiselo pita sa šljivama. Dok nije bilo plavih šljiva sorte *stanley*, kolač se pravio od bilo kojih plavih šljiva, pa i onih namijenjenih za pekmez. Kolač je vrlo ukusan i mirisan. Izrada nije zahtjevna i bio je pogodan i u onim vremenima kada se štedjelo na šećeru, jajima i masti jer se mogao napraviti bez ili s malo navedenog. **Ruža Silađev** nam za naš KuHaR opisuje kako ga danas pravi.

Tijesto:

30 g svježeg kvasca
2 žlice šećera (može i bez)
1 čajna žlica soli
3 dl toploga mlijeka
1-2 žumanjka (može i bez)
2 žlice otopljene svinjske masti
brašna T 400 mekog koliko primi
(300-400g), tj. da tijesto ne bi bilo pre-
meko niti pretvrdo, ali da šljive mogu
stajati u tijestu uspravno

Punjenje:

300-400g šljiva (za ovaj kolač naj-
bolje su *stanleyke*) koje se vertikal-
no razdvoje po jednoj strani, pa im
se izvaditi koštica. (Tako spremljene
mogu se staviti u zamrzivač najprije
raširene na nekoj tacni ili tepsiji da se
zamrzne svaka posebno, pa se onda
stave u vrećicu za zimu). Za pečenje
se rašire da izgledaju kao leptir.

1-2 žlice šećera

2-3 žlice otopljene masti

Priprema:

Usitni se kvasac, doda mu se žličica šećera (od dvije žlice), 1 dl mlijeka i žličica brašna. Promiješati i ostaviti da naraste. Ostalo brašno staviti u zdjelu, izdubiti rupu pa u nju staviti nadošli kvasac, žumanjke izrađene s ostatkom šećera (od dvije žlice), dvije žlice otopljene masti, ravnu žličicu soli, polako dodavati toplo mlijeko (2 dl) i mijesiti podižući tijesto s dna posude. Kada se odvaja od dna, pokriti salvetom i ostaviti da se udupla. Temperatura u prostoriji treba biti iznad 22 stupnja, kao i za sva kvasna tijesta.

Kad se tijesto udupla, istrese se na pomašćeni lim. Razvuče se po cijelome limu i sačeka 10-15 minuta. Sada se šljive »leptiri«
vertikalno ubadaju u tijesto i ostavlja se malo tijesta, oko 1 cm, između svake. Nikako se šljive ne smiju stavljati horizontalno, tj. da »leže«
na tijestu jer će pita postati pogača (neće narasti tijesto). Ako šljive nisu dovoljno slatke, posipa se malo šećera odozgo i zalije se otopljenom svinjskom masti. Ostavi se da tijesto naraste između šljiva. Kada je naraslo, stavlja se u vruću pećnicu zagrijanu na 200 stupnjeva. Peče se otprilike 20-30 min. Treba provjeriti je li dovoljno pečeno. Pečeno izvaditi iz pećnice i prekriti platnenom salvetom. Može se rezati nakon pola sata.

Kolač se može peći s uljem, ali je najukusniji sa svinjskom masti. Ovaj kolač s fotografije napravljen je sa šljivama iz zamrzivača.

KuHaR tradicijskih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 1300 dinara

☐ 1 godina = 2600 dinara

*** INOZEMSTVO**

☐ 6 mjeseci = 75 eura

☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Preplata na internetsko izdanje tjednika

* Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje

* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/preplata

SWIFT: OTPVRS22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS35325960160000218862
NIU Hrvatska riječ,
Preradovićeve 11, 24000 Subotica

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«,
Preradovićeve 11
24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa
325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišati cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCije:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099

Program: 024/600-011

SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

**Radio Marija Srbije
Radio Maria play**

ILI-ILI

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po 1 dinar ili

- 12 meseci sa 50% popusta

*Astra
Telekom*

011 44 22 009

ZAVJETNO ZAVIČAJNI DAN

VAJSKA, 2. VII. 2025.

župa sv. Jurja

17 sati – Sveta misa s procesijom

Misno slavlje predvodi
Srijemski biskup
mons. Fabijan Svalina

18.30 sati – Kulturni program

U programu sudjeluju:

- HKU „Antun Sorgg” Vajska
- HKUPD „Matoš” Plavna
- Literarno muzičko udruženje
„Sveti Sava” Vajska
- KPZH „Šokadija” Sonta
- Josip Dumendžić – Meštar
- Udruženje za očuvanje tradicije i
umetnosti - Selenča
- KC „Klasje” Privlaka (R. Hrvatska)